

Normaalia väkivaltaa

Miehet katuväkivallan kokijoina

Joonas Kekkonen, Tommi Sarlin ja Jussi Pekkola

ISBN 978-952-99055-7-7 (nid.)

ISBN 978-952-99055-8-4 (PDF)

ISSN 2489-5032

Painopaikka Premedia Helsinki Oy

Ulkoasu Grapina Oy / Petteri Rautio

Normaalia väkivaltaa

Miehet katuväkivallan kokijoina

Joonas Kekkonen, Tommi Sarlin ja Jussi Pekkola

SISÄLLYS

Johdanto	5
Miten selvitys toteutettiin?	6
Keitä kyselyyn vastasi?	6
Kyselyyn vastanneet kokijamiehet	6
Kyselyyn vastanneet ammattilaiset	7
Millaisesta väkivallasta miehet kertoivat?	8
Fyysinen väkivalta	8
Henkinen väkivalta	9
Seksuaalinen väkivalta	10
Taloudellinen väkivalta	11
Poliittinen väkivalta	12
Vähemmistöihin kohdistuva väkivalta	12
Homot ja sukupuolivähemmistöjen edustajat väkivallan kohteena	12
Etnisyyteen perustuva väkivalta	13
Työssä kohdattu väkivalta	13
Väkivallan tekijät	14
Tuntemattomat väkivallan tekijät	14
Viranomaiset ja turvallisuusalan työntekijät väkivallan tekijöinä	14
Naiset väkivallan tekijöinä	15
Vähemmistöt väkivallan tekijöinä	15
Miksi väkivaltaa miesten mukaan tapahtuu?	16
Väkivalta osana miehenä olemisen arkea	16
Nuoret miehet joutuvat väkivaltaisiin tilanteisiin ja aiheuttavat niitä	17
Päihteet osana väkivaltaa	18
Mitä vaikutuksia väkivallalla on ollut?	19
Vihan tunteet	19
Epäreiluuden tunne ja katkeroituminen	20
Varautuminen väkivaltaan	20
Pelko ja mielenterveyden ongelmat	21
Miksi miehet eivät hae apua?	22
Miehen rooli on kestää väkivaltaa	22
Viranomaisten toimintaan ei aina luoteta	23
Koulukiusaamiseen ei puututtu, puututaanko muuhunkaan	23
Palveluita ei löydetä, eikä tunneta	24
Miksi miehet eivät saa apua kohtaamaansa väkivaltaan?	24
Mitä keinoja miehet esittävät väkivallan vähentämiseen?	25
Väkivaltakulttuurin on muututtava	26
Varhainen puuttuminen kannattaisi - erityisesti kouluissa	26
Väkivaltaa tulisi käsitellä tasa-arvoisesti ja palveluja on kehitettävä	28
Miesten asema väkivallan uhreina tulisi tunnustaa	28
Viranomaistoiminnan tulee kohdella miehiä tasa-arvoisesti	28
Miehille parempia palveluja - mieluummin vertaistukena	29
Miesten on opetettava selviämään väkivaltaisessa maailmassa paremmin	29
Väkivaltaisiin tilanteisiin kannattaa valmistautua	29
Yhteiskunta ei suojaa, joten on toimittava omilla ehdoilla	30
Loppusanat	31
Lähteet	31
Liite 1: Kyselyrunko	32

Johdanto

Miessakit ry:n VäkiValtaa Kokeneet Miehet -toiminnan kyselytutkimuksen mukaan väkivallan kokeminen tai sen uhka kuuluvat vahvasti monien, varsinkin nuorten miesten maailmaan. Kyselyyn vastanneista lähes 2 000 miehestä liki kaikki olivat kokeneet fyysistä väkivaltaa. Yli puolet kertoi henkisestä väkivallasta. Seksuaalista väkivaltaa oli kokenut 14 prosenttia vastanneista.

Väkivallan yleisimpiä seurauksia olivat fyysiset vammat, joita oli saanut yli 60 prosenttia vastaajista. VäkiValta aiheutti myös psyykkisiä oireita. Vastaajista yli puolet kertoi tuntevansa vihaa ja liki puolet ahdistusta. Reilut 40 prosenttia miehistä kertoi kokeneensa itsevarmuuden heikkenemistä, joka vei pahimmillaan työkyvyn. Monille väkiValta oli aiheuttanut epäluuloa ja pelkoa muita ihmisiä ja viranomaisista kohtaan. Useimmissa tapauksissa tekijä oli entuudestaan tuntematon mies.

Valtaosa miehistä ei ollut saanut keskusteluapua. Noin 70 prosenttia ilmoitti, ettei heille ollut tarjottu mahdollisuutta keskustella väkivallan seurauksista. Kuitenkin miehet kertoivat kokeneensa tarvetta puhua varsinkin väkiValtaan johtaneista syistä ja väkivallan tuottamista henkisistä oireista. Miehet pitivät parhaimpana tukimuotona ryhmämuotoista vertaistukea.

Kyselyyn vastanneista miehistä enemmistö oli kyllästynyt sellaiseen miehen rooliin, johon väkiValta kuuluu oletusarvona ja miehisyttä pönkittävästä tekijänä. Heidän viestinsä oli selvä. Miestenkään ei tulisi sukupuolensa ohjaamana sietää tai joutua sietämään väkiValtaa. Osa vastaajista esitti, että väkivallan ja miehekkyyden välinen yhteys tulisi murtaa ja jotkut pitivät jopa koko miehen roolia niin rajoittavana, että se pitäisi purkaa.

Erityisesti kokemuksistaan halusivat kertoa nuoret miehet. Vastaajista liki puolet oli alle 29-vuotiaita. Tämä on se ikäkaus, jossa niin apu kuin kyselytkin saavuttavat miehiä

huonosti, mutta väkiValtaa koetaan eniten. Kyselyyn vastasi myös lähes 130 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista.

Kysely tuotti paljon tietoa ja ehdotuksia miehiltä siitä, mitä väkivallan joiltain osin leimaamalle mieskulttuurille olisi syytä tehdä. Tämän kulttuurin katsottiin olevan usein syynä niin väkivallalle kuin siihen avun saamisen vaikeudelle. Vastaajat katsoivat, ettei miesten uhriksi joutumista tunnusteta, eikä heidän asemaansa väkivallan uhrina oteta riittävän vakavasti. Vastaajat kokivat ongelmalliseksi myös vääristyneen ajatuksen siitä, ettei väkiValta jättäisi jälkiä sitä kokeneisiin miehiin.

Monet kokivat myös, että viranomaiset suhtautuvat väkiValtaa kokeneisiin miehiin eri tavalla kuin naisiin, jolloin yhdenvertainen kohtelu ei aina toteudu. Vastaajat olivat kokeneet, että heidän oli täytynyt vakuuttaa auttavat tahot, että heillä todella on väkivallasta johtuvia oireita. Erään vastaajan mielestä tilannetta voisi parantaa se, että katuväkiValtaan alettaisiin suhtautua ihmis-oikeuskysymyksenä.

Parannettavaa nähtiin runsaasti myös miesten omassa suhtautumistavassa. Miesten itsensä olisi tehtävä töitä, jotta yksin pärjäävän, tunteensa kätkevän ja väkivallan sietävän miehen malli alkaisi hiljalleen hapertua. Vastaajista moni näki ratkaisevana varhaisen puuttumisen. Häiriökäytökseen ja väkivaltaiseen käytökseen tulisi puuttua tehokkaammin jo päiväkodeista ja kouluista.

Miehet, jotka olivat kokeneet runsaasti väkiValtaa ja yksin jäämistä, eivät enää luottaneet yhteiskunnan suojelevan miehiä väkivallalta. He suosittelivat varautumaan ennakolta väkivaltaisiin tilanteisiin, niiden välttämiseen ja väkivallan käyttämiseen. Moni mies myös peräänkullutti erityisesti miehille suunnattuja auttavia palveluja, joista toimivammaksi ajateltiin vertaistukea.

Miten selvitys toteutettiin?

Selvitys toteutettiin osana Miessakit ry:n Väkivaltaa Kokeneet Miehet -toimintaa. Selvitys toteutettiin ZEF-järjestelmällä verkkokyselynä. Kyselyyn muodostettiin erilliset vastausosiot väkivaltaa kokeneille miehille ja heitä kohdanneille ammattilaisille.

Kyselyn kohderyhmänä olivat kodin ulkopuolella väkivaltaa kokeneet miehet ja heitä kohdanneet ammattilaiset. Väkivallan tapahtumapaikan määrittämisellä kodin ulkopuolelle pyrittiin rajaamaan pois miesten kokemaa perheväkivaltaa, josta Miessakit on julkaissut Vaiettu väkivalta -raportin vuonna 2017. Rajauksesta huolimatta mukana oli merkittävä määrä puolisoiden julkisella paikalla miehille tekemää parisuhdeväkivaltaa.

Kyselystä ilmoitettiin Miessakkien verkkosivuilla, uutiskirjeessä, lehdistötiedotteessa ja sosiaalisen median kanavissa. Tietoa jaettiin myös Miessakkien yhteistyökumppanien kautta. Lopulta miehet alkoivat jakaa sosiaalisen median verkostoissa viestiä kyselystä keskenään.

Selvityksen kysymykset perustuivat miesten kanssa tehtävässä asiakastyössä ja tutkimuskirjallisuudessa ilmenneisiin tarpeisiin. Tarkoituksena oli saada esiin

tietoa sekä kohdatusta väkivallasta että ajatuksia avun saamisen ja hakemisen ongelmakohdista.

Kyselyssä käytettiin vastausmuotoina monivalintakysymyksiä ja avoimia tekstikenttiä. Vastajat saattoivat kertoa kokemuksistaan tarkentavasti niin halutessaan ja näin tapahtui. Vapaita vastauskenttiä käytettiin aktiivisesti. Miehet kertoivat vapaakentävastauksissaan erääksi syyksi kirjoittamiselleen, etteivät monivalintakysymykset sisältäneet kaikkea heidän kokemaansa, ja he halusivat tästä syystä kertoa lisää kokemastaan ja ajatuksistaan. Vapaasti kirjoitetut vastaukset toivat monipuolisesti ja vastaajien omalla kielellä esiin miesten kokemuksia väkivallasta.

Kyselyyn vastanneet ja heidän kohtaamansa väkivalta eivät ole kattava otos kaikkien suomalaisten miesten kokemuksesta. Kyselyssä ovat äänessä keskimääräistä nuoremmat miehet, jotka olivat selvästi joutuneet miettimään heitä kohdannutta väkivaltaa keskimääräistä enemmän. Samoin kyselyyn vastanneet ammattilaiset olivat selvästi otos väkivaltaan erikoistuneista, ilmiön tuntevista ammattilaisista, jotka halusivat kertoa ajatuksiaan miesasiakkaidensa kohtaamasta väkivallasta ja siihen avun saamisesta.

Keitä kyselyyn vastasi?

Kyselyyn vastasi 1 957 väkivaltaa kokenutta miestä ja 127 vastaajaa, jotka ilmoittivat olevansa miesten kokemasta väkivallasta tietäviä asiantuntijoita. Miehiltä kysyttiin heidän taustastaan, mutta ammattilaisten kohdalla keskityttiin heidän ammatillisiin kokemuksiinsa.

KYSELYYN VASTANNEET KOKIJAMIEHET

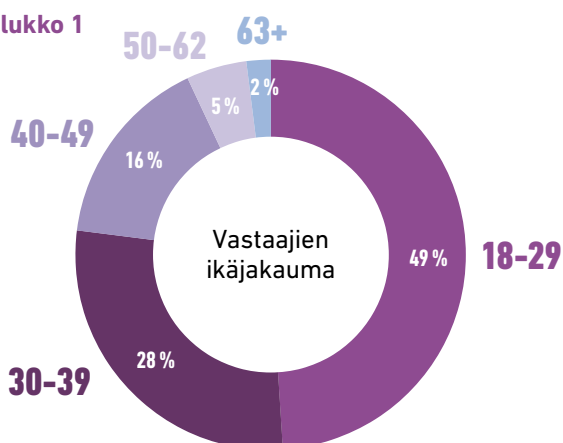
Vastauksissa korostuivat nuorten miesten kokemukset. Vastajat ovat iältään nuorempia kuin Miessakkien selvästi keski-ikäisiin painottuva asiakaskunta, eivätkä Miessakkien tavalliset markkinointikanavat tavallisesti saavuta tätä yleisöä. Nuorten miesten suuri määrä selitynee pitkälti kyselyn nopealla etenemisellä sosiaalisessa mediassa, jossa miehet suosittelivat kyselyyn vastaamista toisilleen.

Työelämätilanteensa osalta selvästi suurin osa (52 %) vastaajista oli palkansaajia. Kuvausten perusteella tässä ryhmässä oli edustettuna kymmeniä ammattikuntia kaikilta elämänalueilta. Samoin yrittäjien (8 %) ja vanhempainvapaalla olevien miesten (1 %) keskuudessa oli hyvin erilaisissa elämäntilanteissa olevia miehiä.

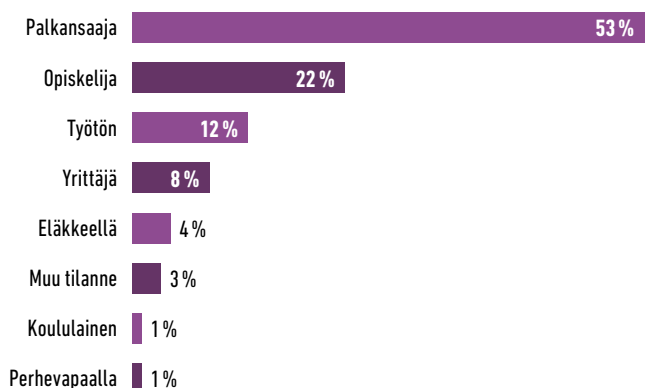
Opiskelijoiden (22 %) ja työttömien (12 %) vastaajien määrässä oli merkittävästi nuoria vastaajia, kuten luonnollisesti myös koululaisissa (1 %), jotka olivat ammatikoulua tai lukiota käyviä nuoria.

Eläkkeellä olevista harvat olivat vanhuuseläkkeellä. Suurin osa kertoi olevansa työkyvyttömyyseläkkeellä, jonka syy oli useilla vastaajilla aiemmin koettu väkivalta.

Taulukko 1

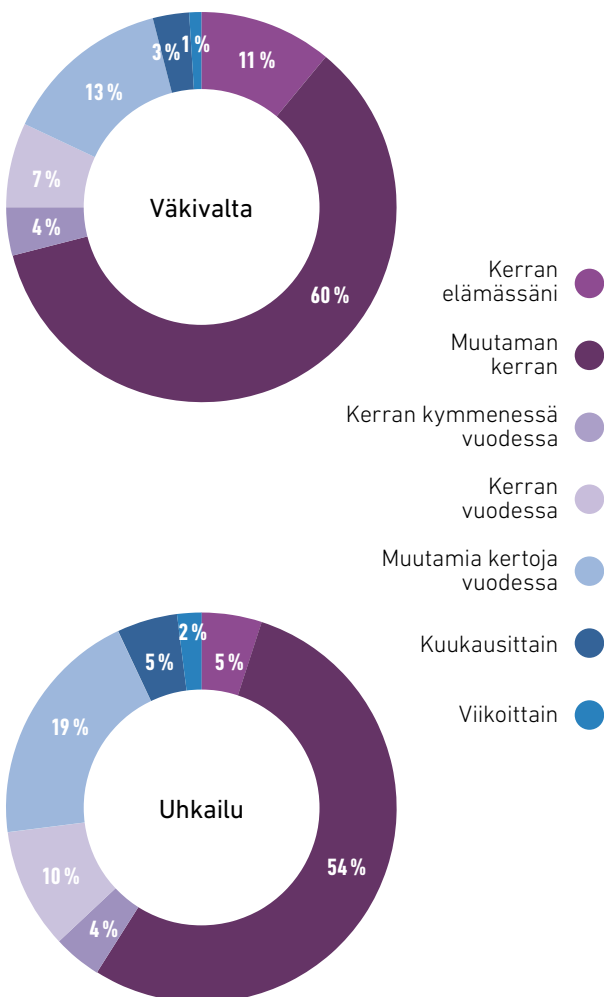
Taulukko 2 Vastaajien työelämätilanne

Vastaajien anonymiteetin varmistamiseksi heiltä ei kyselyt tarkemmin heidän kotipaikastaan. Kirjoittamisissaan kuvauksissa miehet kuitenkin mainitsevat asuinpaikoikseen ja väkivallan tapahtumapaikoiksi kymmeniä kaupunkeja ympäri Suomea.

Kohdatun väkivallan ja uhkausten määrän osalta vastaajat edustivat laajaa kokemusten kirjoa. Suurimmalla osalla kokemuksia oli yksittäisiä kertoja, mutta mukana oli myös vähemmistö miehiä, jotka ammattinsa tai omien valintojensa vuoksi kohtasivat väkivaltaa hyvin säännöllisesti.

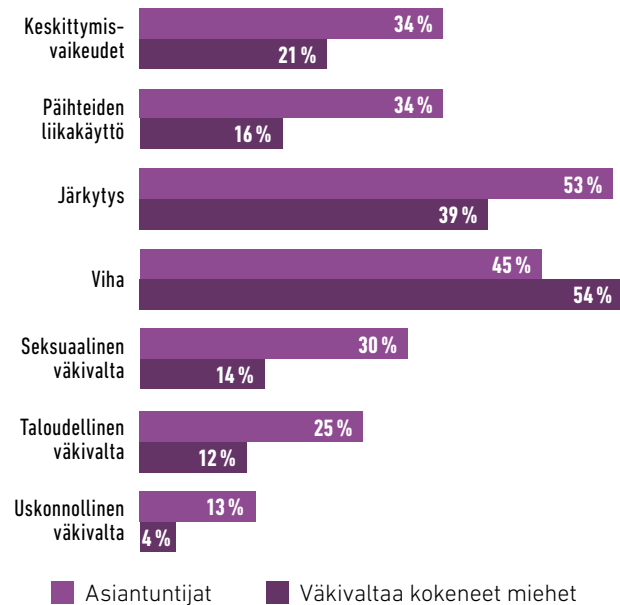
Taulukko 3 Julkisella paikalla koettu väkivalta ja uhkailu

KYSELYYN VASTANNEET AMMATILAISET

Kyselyssä ilmiöstä kertoi 127 vastaajaa, jotka ilmoittivat olevansa miesten kokemasta väkivallasta tietäviä asiantuntijoita. Heiltä ei kyselyt tarkempia taustatietoja, mutta vastauksista voidaan päätellä, että mukana on niin sosiaali- kuin terveystieteiden ammattilaisia. Raportti keskittyy miesten kokemuksiin, joten ammattilaisten näkemyksistä esitetään tässä yhteydessä vain yhteenvedo.

Taulukko 4 Eroja väkivallan muotojen ja seurausten kohtaamisessa

Asiantuntijoiksi ilmoittautuneiden vastaajien kuva tilanteesta tuki peruslinjoiltaan väkivaltaa kokeneiden vastaajien näkemyksiä: julkisilla paikoilla koettu väkivalta on vahvasti miehiin keskittyvä ilmiö, johon apua haetaan ja saadaan liian harvoin. Asiantuntijoiden havainnoissa keskittymisvaikeudet, järkytys ja päihteiden liikakäyttö nousivat väkivallasta seuraavina ilmiöinä kokijamiesten kertomaa useammin esiin. Samoin seksuaalista väkivaltaa, taloudellista väkivaltaa ja uskonnollista väkivaltaa käsiteltiin ammattilaisten vastauksissa useammin kuin kokijamiehillä. Sen sijaan vihaa väkivallan seurauksena asiantuntijat kertoivat kohdanneensa vähemmän kuin väkivaltaa kokeneet vastaajat.

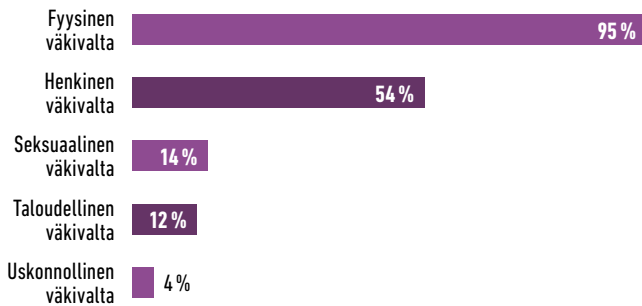
Asiantuntijat yhtyivät miesten näkemykseen, etteivät miehet väkivaltaa koettuaan saa riittävästi apua. Avovastauksissa arvioitiin niin miesten kuin auttajienkin asenteissa olevan avunsaantia estäviä piirteitä. Erityisen huonosti apua koettiin saatavan, jos väkivalta oli naisten tekemää tai vähemmistöjen kokemaa. Tämän lisäksi asiantuntijat nostivat esiin vaikeuden saada apua, jos väkivallan kokijalla oli useampia samanaikaisia ongelmia.

Väkivaltaa kokeneet vastaajat ja ammattilaiset olivat yhtä mieltä siitä, että miehillä on erityistarpeita väkivallan vähentämiseen liittyen. Esimerkkeinä he nostivat esiin miesten vaikeuden puhua kokemastaan väkivallasta ja miesten heille kertomat vaikeudet avun saamisessa väkivallan vähättelyn vuoksi. Ammattilaiset korostivat miesten omien tunteiden ja ihmissuhdevalmiuksien parantamisen tärkeyttä sekä miehillekin sopivien palveluiden olennaisuutta. Sen sijaan heidän vastauksissaan vertaistuen merkitys ei ollut yhtä keskeinen kuin kokijamiehillä, eivätkä he esittäneet väkivaltaan valmistautumista keinoksi väkivallan vähentämiseen.

Millaisesta väkivallasta miehet kertoivat?

Vastaajamiesten kokemuksissa selvästi kaikkein yleisintä kohdattua väkivaltaa oli fyysinen väkivalta. Sitä oli kokenut 95 % vastaajista. Tämän lisäksi 54 % kertoi kohdanneensa henkistä väkivaltaa, joka usein linkittyi muihin väkivallan muotoihin. Kyselyssä 14 % kertoi kohdanneensa seksuaalista väkivaltaa. Vastaajista 12 % oli joutunut taloudellisen väkivallan uhriksi, mikä avovastauksien perusteella tarkoitti ryöstön uhriksi joutumista.

Taulukko 5: Miesten kokeman väkivallan muodot

Miehet kuvasivat fyysistä, henkistä, taloudellista ja seksuaalista väkivaltaa laajasti sanallisissa kuvauksissaan. Tämän lisäksi miehet nostivat avovastauksissaan esiin kolme muutakin väkivallan tyyppiä: poliittinen väkivalta, vähemmistöihin kohdistuva väkivalta sekä työssä kohdattu väkivalta. Jokaista näistä väkivallan tyypeistä avataan omassa osiossaan.

Uskonnollinen väkivalta voi olla uskonnolliseen vakaukseen pakottamista, uskontoon liittyvillä asioilla uhkaamista tai väkivallalla uhkaamista uhrin uskontoon viittaamalla. Vastaajista 4 % kertoi joutuneensa tällaisen väkivallan kohteeksi. Sanallisia kuvauksia uskonnollisesta väkivallasta saatiin kuitenkin vain kourallinen, mistä johtuen ilmiön sisältöjen ja merkitysten tarkastelu rajattiin tämän raportin ulkopuolelle.

FYYSINEN VÄKIVALTA

Henkirikosten määrää tarkasteltaessa suomalaisten miesten elämä on muuttunut vuosien mittaan turvallisemmaksi. Kuitenkin poliisin tietoon tulleiden rikosten tilastot ja rikosuhritutkimukset kertovat, että kaikkien väkivaltarikosten määrä ei laske. Julkisella paikalla tapahtuva fyysinen väkivalta on eräs näistä rikostyypeistä. Väkivallan kohteeksi joutuvat julkisella paikalla erityisesti miehet. Kyselyyn vastanneista 95 % oli kokenut tällaista väkivaltaa.

”Ilman syytä löyty yhtä äkkiä nokkiin pariin kertaa.”

”Viisissäkymmenissä ollut kauluspaitaan ja kravattiin pukeutunut mies kävi käsiksi, ilmoitti olevansa Matti ja tappavansa minut.”

Miesten kertomuksissa fyysisen väkivallan kokemus oli jotakin, jonka kanssa he olivat totutelleet elämään. Julkisella paikalla tapahtuu väkivaltaa, joka on hyvin sukupuolittunutta. Kohteeksi valitaan mies, joka ei välttämättä ole lainkaan tuttu.

”Pelottavaahan se on, kun joku tuntematon käy kimppuun tai uhkailee kadulla. Se on kuitenkin osa elämää, johon täytyy varautua.”

Vastaajista 81 % kertoi joutuneensa tuntemattoman henkilön väkivallan kohteeksi. Tämä arvaamattomuus oli selvä osa miesten kertomuksia väkivallasta: kodin ulkopuolella väkivalta saattoi alkaa yllättävästi.

”Satuin olemaan väärässä paikassa väärään aikaan baarista kotiin lähdössä. Sain useita osumia, josta lopulta lähti taju ja kallo yritettiin rikkoa asfalttiin.”

”Lyötiin naamaan ku olin hakemassa hodaria. Sitten kerran mamu lauma hyökkäsi kimppuun ja narkkarit hakannu mua.”

Miehet korostivat, ettei väkivaltaa voinut aina välttää pelkästään omalla asiallisella käytöksellä. Hyökkäykset saattoivat alkaa ilman, että uhri olisi mitenkään provosoinut väkivallan tekijöitä.

”Tuntemattomilta täysin provosoimatonta väkivaltaa, seurustelukumppanilta humalaista lyömistä ja potkimista.”

”Ahdistavia tilanteita, joissa olen joutunut puolustautumaan fyysisesti täysin puskiatulla hyökkäystä. Esim. kävelin illalla kotiin, baarin ovesta juoksi ulos mies, joka kysyi haluanko tapella, ja hyökkäsi ennen kuin ehdin sanoa sanaakaan. Tai vappuna Helsingissä joukko venäläisiä hyökkäsi varoittamatta päälleni rautatieaseman laiturin yhdyskäytävässä, sain ruhjeita ja ambulanssitarkastuksen kautta kotiin.”

”Tuntematon mies löi päähän, koska en lainannut puhelinta. Vei samassa rytäkässä ostokseni ja häipyi. Tapahtui ostoskeskuksessa, hieman syrjässä. Lisäksi kerran löyty kiveksille tuntemattoman toimesta, ilman minkäänlaista provosointia baarissa tiskijonossa.”

Vastajat kertovat, että sattumalta väkivallan kohteeksi joutumisen mahdollisuus tekee julkisella paikalla kulkemisesta heille arvaamatonta ja pelottavaa. Väkivaltaa joutuu pelkäämään ja sen mahdollisuutta joutuu tarkkailemaan. Vastajat kuvaavat varuillaan oloa pelottavaksi – mutta vielä pelottavampaa on joutua yllättävän väkivallan kohteeksi.

» On kauhistuttavaa, kun joku käy fyysisesti kimppuun. Siinä todella tulee flight or fight -responssi, eli ei tiedä pakenee vai jääkö taistelemaan. Minä en voi sietää väkivaltaa missään muodossa. Kun kunnolla lyödään päähän niin se on todella kamala tilanne.”

Fyysisen väkivallan kuvauksissa väkivaltaa vastaan saattoi olla liki mahdotonta puolustautua. Väkivalta voi olla niin yllättävää, että sen kohde ei ensimmäisen hyökkäyksen jälkeen kykene enää puolustamaan itseään. Miehet kertoivat myös erilaisten aseiden käytöstä, jolla yhden kimppuun käymisestä ja päihtyneiden tai muuten helpoksi uhriksi arvioitujen kimppuun käymisestä.

» 3 miestä hakkas tajuttomaksi maassa ja heitti tulvivaan ojaan. Meinasin hukkaa. Viime hetkellä poliisi nosti ylös ja sai vedet pois keuhkoista. Oikeus määräsi korvauksia 400 e.”

» Tiesin toki aina, ettei tapahtunut ollut syytäni, ja että ei ole häpeä ”hävitä” useammalle ”vastustajalle”. Mutta koska koettu häpeän tunne ei kummunnut varsinaisesti sisältäni vaan yhteisöstä, oli sen kanssa vaikea elää ja siihen olisi ollut vaikea puuttua.”

Miehet kertoivat, että fyysinen väkivalta koettiin heidän yhteisöissään vahvasti miehuuteen liittyväksi asiaksi. Tämä sai väkivaltaa kokeneet vähättelemään väkivallan vaikutusta. Lisäksi koettiin, että fyysinen väkivalta jää liian usein pimentoon, koska miesten asemaa tällaisen rikoksen uhrina ei oteta tosissaan.

» Niitä nyt vaan sattuu ja tapahtuu, varsinkin humalassa grillin kulmalla. Ei pienet tönimiset ole mitään erityisen häiritseväksi koettavaa jälkeensä, mutta päähän potkiminen sen sijaan on.”

» Useita lyöntejä naamaan tuntemattomalta mieheltä, joka pakeni kavereineen paikalta. Heidän seurueensa jäi suurimmaksi osaksi paikoilleen. Tein rikosilmoituksen myöhemmin, mutta poliisi ei esim. tutkinut valvontakameranauhoja resurssipulaansa vedoten.”

HENKINEN VÄKIVALTA

Henkinen väkivalta oli vastaajien kuvauksissa pelotellua, uhkaamista, kiristämistä, panettelua ja vähättelyä. Karkeimmillaan se oli tappouhkausten antamista, väijymistä ja erilaista vandalismia. Vastajaista 54 % kertoi kokeneensa henkistä väkivaltaa sen eri muodoissaan. Vastajaista erottui muun muassa yksi vastaajaryhmä, jolle henkisen ja fyysisen väkivallan kokemus on jatkunut koko elämän ajan. Heille väkivalta on voinut olla läsnä jo kotona ja se on jatkunut koulussa, armeijassa ja myöhemmällä aikuisiällä. Kun väkivalta on näin normalisoitunut, avun hakeminen saattaa tuntua mahdotomalta tai tarpeettomalta.

» Ammattioppilaitoksen ja armeijan jäljestä on kaikki nämä vuodet saanut varautua alituisen pahoinpitelyihin. Kun tällaisella pikkupaikkakunnalla on joskus alkanut saamaan turpaansa, niin luulenpa että jossakin vaiheessa kukaan ei enää edes muista, miksi tätä tyyppiä on lupa lyödä, eikä välitä. Kuljen jokin helvetin häränsilmä selässä yhä vieläkin. Jos tämä aiheeton vittuilu, halveksunta ja viha on jatain minuun iskostanut, niin ainakin sen, että joskus hyökkäys on paras puolustus ja mieluummin verbaalisesti sekini.”

Vaikka yli puolet vastaajista kertoi kokeneensa henkistä väkivaltaa, miesten kertomukset keskittyivät fyysisen väkivallan ja sen seuraamusten kuvaamiseen. Miehet, jotka kuvasivat henkisen väkivallan seurauksia, tekivät selväksi, että väkivallalla oli selvä vaikutus heidän hyvinvointiinsa ja jopa minäkuvaansa. Henkinen väkivalta oli myös saanut heidät muuttamaan toimintatapojaan sen välttämiseksi.

» Sanonta ettei haukku haavaa tee ei pidä paikkaansa. Usein perään huudellut sanat ärsyttävät ja suututtavat ja saavat koko loppupäivän menemään pilalle. Tai jopa viikon. Sekä aiheuttaa pelkoa siitä että ei halua mennä mihinkään ku perään huutelua on jonkin verran jos erottuu joukosta. Sitä kääntyy itseensä ja alkaa ajattelemaan itsetuhoisia ajatuksia.”

» Fyysisten ominaisuuksien vähättely, haukkuminen, henkinen kiusaaminen, esineellistäminen ja kiristäminen (...) Henkinen puoli oli paljon pahempi.”

Henkisen väkivallan käsittelyyn apua oli saatu vähän, vaikka henkinen väkivalta oli ollut osalle vastaajista jopa fyysistä väkivaltaa vahingoittavampaa ja vaikutuksiltaan pitkäkestoisempaa. Toistuvina teemoina miehet kertoivat pitkäkestoisesta, erityisen nöyryyttävän tai ulos yhteisöstä sulkevan väkivallan vaikuttaneen heihin merkittävästi.

▣▣ *(Syynä oli) Väärät mielipiteet tai poikkeava, yksilöllinen persoona (...) Fyysinen kipu on pienin, vaikka toki fyysisen väkivallankin seuraukset voivat tulla myöhemmin vastaan (koetut aivotärähdykset ym.). Pahinta oli avuttomuuden tunne ja nöyryytys vaikkapa koko koulun silmien alla. Kukaan ei koskaan tai paria kertaa lukuun ottamatta puuttunut tilanteisiin. Häpeä, pelko ja ahdistus valtaa mielen. Koulu- tai työpäivää stressaa jo illalla ja uni ei tule. Aamuyöstä unettomuus toistui. Kärsin varmasti lopun ikääni väkivallan ja syrjinnän aiheuttamista traumaista.”*

▣▣ *Tekijä nöyryytti ja pilkkasi, naureskeli kavereilleen. Tapauksen lisäksi mm. opiskelijayhteisössä ollut syrjintää vääränlaisten mielipiteiden vuoksi.”*

SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

Seksuaalinen väkivalta on väkivaltaa, jossa toisen seksuaalista koskemattomuutta loukataan. Kyselyyn vastanneista miehistä 14 % kertoi kokeneensa seksuaalista väkivaltaa tavalla tai toisella.

Viranomaisten tietoon tulleissa seksuaalirikoksissa ja rikosuhritutkimuksissa miehet ovat seksuaalirikosten uhrien joukossa vähemmistönä. Kyselyyn vastanneiden miesten kertomuksissa tästä koituu kolmenlaisia ongelmia: sen muotoja ei osata tunnistaa, miehiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta voi tulla sen uhreille yllätyksenä ja siihen on vaikeampi saada apua.

Ne seksuaalisen väkivallan muodot, jotka toistuvat miesten kertomuksissa useimmin, ovat erilainen kouriminen ja sukupuolielinten koskettelu luvatta sekä seksiin pakottaminen. Näistä kouriminen kuvattiin joko osaksi miehen viettelyyn tähtäävää lähentelyä tai yllättävänä toimintana, jonka tarkoituksena tuntuu lähinnä olevan rikkoa miehen seksuaalista koskemattomuutta.

▣▣ *Aggressiivista ahdistelua, puristelua ja kourimista on myös tullut toista kymmentä kertaa, enimmäkseen naisia, muutama mieskin.”*

Miehet kertovat muiden uskomuksesta, että mies haluaa seksiä automaattisesti sekä on tyytyväinen, jos seksiä on hänelle tarjolla. Tämä selittää tarinoiden mukaan sitä, miksi miesten rajoja voidaan rikkoa – heidänhän pitäisi nauttia saamastaan huomiosta, ei loukkaantua. Tällaiset käsitykset tekevät sekä seksistä kieltäytymisestä että avun saamisesta seksuaalisen väkivallan jälkeen vaikeaa.

▣▣ *Kukaan ei välitä miehiin kohdistuvasta väkivallasta, eikä varsinkaan naisen taholta tulevasta seksuaalisesta väkivallasta. Minut raiskattiin neljätoistavuotiaana kolmekymppisen narkomaaninaisen toimesta, eikä kukaan ottanut sitä ikinä tosissaan eikä ajatellut että siitä voisi olla minulle mitään haittaa.”*

Miesten kertomuksissa seksuaaliseen väkivaltaan heitä kohtaan syöllistyvät niin miehet kuin naisetkin. Ulkopuolisten reaktiot seksuaaliseen väkivaltaan vaihtelevat tekijän mukaan: homomiesten kohdalla itsepuolustus katsotaan oikeutetuksi ja oman seksuaalisen koskemattomuuden puolustamisen velvollisuudeksi, naisten tekemänä taas väkivallan vahingollisuuttakaan ei suositeta täysin havaitsemaan ja avun tarvetta vähätellään.

▣▣ *Yksi homomies kävi käsiksi ja koitti ottaa väkisin suihin. Poliisi suhtautui asiaan rikosilmoitusta tehtäessä hieman siihen tyyliin, että olisin voinut hoitaa asian itse, mutta oikeusturvani olisi silloin mennyt, jos olisin potkaissut vaikka polvella kaverilta alaleuan sisään ym.”*

Miehet nostavat kertomuksissaan esiin, että he kokevat seksuaaliseen koskemattomuuteen liittyvien rajojen sisältävän vahvan kaksinaismoralistisia piirteitä. Miehet katsovat naisten saavan tehdä asioita, joita miehiltä ei sallittaisi.

▣▣ *Ja mitä seksuaaliseen väkivaltaan tulee, pari kertaa baarissa on kourittu munista, läppästy perseelle, päihtyneiden naisten sekä oman ikäisten että vanhempien toimesta. Sellaista toimintaa mistä mies lentäs samantien pihalle mustan silmän ja perverssi leiman kanssa.”*

▣▣ *Seksuaalista ahdistelua koen harvemmin ja tekijä yleisesti sukupuoleltaan nainen. Roikkuu kiinni, koskee paikkoihin joihin en halua ja rikkoo muuten henkilökohtaista koskemattomuutta. Usein myös ehdottelua ja seksuaalisten aktien kuvaamista. Ei puhuta siis enää ihan perus iskemisestä”*

Seksistä kieltäytymisen tilanteet olivat miehille vaivaanuttavia ja selittelyjä tarvitsevia. Heiltä oletettiin seksuaalista halua naisia kohtaan tilanteessa kuin tilanteessa, vaikka he eivät itse olleet kiinnostuneita seksistä naisen kanssa tai jos heillä oli eettisiä syitä olla harrastamatta tämän kanssa seksiä.

▣▣ *Nainen on seksuaalisesti ahdistellut puristelemalla useampaan otteeseen. Muuten en välittäisi, mutta olen ollut onnellisessa parisuhteessa 15-vuotiaasta asti, joten tilanteet ovat kiusallisia.”*

Seksuaalista väkivaltaa koskevissa tarinoissa miesten seksuaalisten rajojen kunnioituksen puute ja rajojen asettamisen yllättävyys toistuivat. Miesten seksistä kieltäytyminen johti tarinoissa loukkaantumisiin ja mielensä pahoittamisiin. Tällainen pettymys saattoi johtaa myös mieheen kohdistuviin loukkauksiin ja pahimmillaan jopa fyysiseen väkivaltaan.

▣▣ *Naisten osalta repimistä ja lähentelyä takapuolesta puristelua, kynsimistä. (Seksistä) kieltäytyttyä avokämmentä ja nyrkkiä on tullut.”*

Tarinoissa päihteet liittyvät seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutumiseen. Rajaa hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän välillä ei tekijöiden päihtyessä enää kunnioitettu.

» *Monta kertaa sinkkuna ollessani olen viettänyt aikaa baareissa, jolloin naiset joihin en ole minkäänlaista kiinnostusta näyttäneet, ovat koskettelleet ja tunnustelleet minua seksuaalisesti, vaikka en minkäänlaista hyväksyntää tai kiinnostusta ollut antanut.*

Myös miesten omaa päihtyneisyyden tasoa saatiin kertomusten mukaan käyttää hyväksi. Vaikka mies olisi yksiselitteisesti kieltäytynyt seksistä, hänen päihdyttyään riittämiin tätä kieltoa ei ole enää huomioitu, vaan hänet saatiin pakottaa seksiin.

» *Minut on myös raiskattu naisen toimesta, olin hyvin humalassa ja olin jo koko illan / yön kieltäytynyt kaikesta läheisyydestä hänen kanssaan. Noh mentiin sitten jatkoille meille, tämä toinen sitten siellä alkoi ottaa suihin, vaikka olin koko illan jo kieltäytynyt kaikesta hänen kanssa ja olin jo about sammumiskunnossa, tokenin sen verran kun hän oli asettamassa penistäni emättimeensä että työnsin hänet pois ja kysyin mitä vittua hän tekee? Lähde täältä kiitos heippa. Kaverit sanoivat, että äänistä päätellen oli onnistunut jonkun ajan panemaan minua.*

Miehille ei ole näiden tarinoiden perusteella selvää, miten heidän rajojensa rikkomiseen tulisi suhtautua, eikä heillä ole aina tapahtumahetkellä selvyyttä siitä, mitä heille on tapahtunut.

» *Minua on kourittu haaroista ja läpsitty perseelle julkisella paikalla. Tilanne aluksi herätti hämmennystä enkä oikein tiennyt miten minun olisi pitänyt siihen reagoida. Tekijä sekä hänen ystävänsä hymyilivät ja nauroivat tapahtuneelle, mikä vain lisäsi hämmennystä. Vasta tilanteen jälkeen ja pölypilven laskeuduttua älysin, mitä oli oikeasti tapahtunut. Tunsin voivani pahoin ja sisälläni oli tyhjä olo. En ole vielä kertonut tapahtunutta läheisilleni/tuttavilleni, koska en tiedä miten siihen reagoitaisiin.*

Miesten kokema seksuaalinen väkivalta oli saattanut jättää heihin pitkään vaikuttavat jäljet. Väkivallan käsittelyä oli haitannut asiasta puhumisen vaikeus. Pahimmillaan miehet kokivat jääneensä sukupuolensa vuoksi avun ulkopuolelle, mutta tarinoista löytyi myös esimerkkejä siitä, kuinka lähiympäristön tai ammattilaisen tuki oli auttanut heitä käsittelemään kokemuksiaan ja pääsemään niistä eteenpäin.

» *Uudenvuoden aattona minut on huumattu ja raiskattu. Tämä tapahtuma jätti syvät henkiset traumat. Aloin käyttää päihteitä paetakseni ahdistuksen tuomaa pelkoa. Päädyin lopulta sairaalahoidon kautta avohoitoon. Kymmenkunta eri lääkäriä, psykologeja, psykiatria ja sosiaalityöntekijä auttoivat saamaan elämäni takaisin. Työnantaja tuki minua täysillä, samoin läheiset, perhe.*

TALOUDELLINEN VÄKIVALTA

Taloudellinen väkivalta on väkivaltaa, jossa toiselta pyritään viemään taloudellisia resursseja. Taloudellinen väkivalta voi olla parisuhdeväkivallan muoto, jossa toisen toimintaa ja itsenäisyyttä rajoitetaan talouden kautta. Kyselyyn vastanneista miehistä 12 % kertoi kokeneensa taloudellista väkivaltaa, mutta väkivaltaa kuvatessaan he eivät kertoneet parisuhdeväkivallasta, vaan tilanteista, joissa heiltä oli viety tai yritetty viedä omaisuutta väkivaltaa käyttäen tai sillä uhaten. Kuvauksissaan miehet puhuvat heille tapahtuneesta taloudellisesta väkivallasta ryöstöinä.

» *Esim. ryöstön yritys vappuna Kaivopuistossa. Iso porukka pahoinpiteli, ja olisi vienytt lompakon, jos kaveri ei olisi ehtinyt väliin.*

» *Ryöstetty asemalla kolmen henkilön toimesta, jäljistä päätellen myös potkittu, kun ollut tajuttomana.*

Miesten kuvauksissa toistui lukuisia kertoja erityisesti väkivaltainen ryöstö, jossa vastaajan omaisuus oli viety tai tuhottu väkivalloin. Tyypillisimmillään ryöstöjen tapahtumapaikkana olivat kaupunkien keskustat, joissa kertojat olivat joutuneet tuntemattomien tekijöiden ryöstämiksi. Tätä kaavaa rikkoivat vain muutamat kertomukset jo koulussa alkaneista väkivaltaisista tavaroiden anastamisista, jossa omaisuutta oli varastettu tai hävitetty osana väkivaltaa, josta miehet puhuivat kiusaamisena.

» *Lapsena potku kasvoihin metroasemalla, aikuisena kaksi ryöstöä, toinen veitsellä uhaten ja toinen lyömällä kasvoihin.*

» *Aikuisiällä minut hakattiin ja ryöstettiin Kuopion sankarihautausmaalla, kun oikaisin sitä kautta baari-illan jälkeen kohti bussipysäkkejä.*

Ryöstöjen kuvauksissa tekijöitä oli tyypillisesti useampi ja ryöstöjen tapahtuma-aika oli myöhään viikonloppuiltana. Kuvauksissa ryöstäjät olivat useimmiten nuoria miehiä. Etniset ryhmät nousivat kertomuksista esiin. Tilanteista oli aiheutunut pelkoa, vihaa ja rasistisia ajatuksia.

» *Olin vielä alaikäinen, kun 4-5 mustalaista hyökkäsi kimppuuni Kaisaniemenpuistossa ja ryöstivät minut. Yhden tekijöistä näen jatkuvasti liikkeessäni Helsingissä.*

POLIITTINEN VÄKIVALTA

Väkivaltakuvauksissa kuvattiin myös poliittista väkivaltaa. Tätä väkivaltaa kuvattiin yksipuoleisena väkivaltana, jonka uhriksi kertojat olivat joutuneet. Se ilmeni erityisesti fyysisenä katuväkivaltana. Kynnys tällaiseen väkivaltaan koettiin sen tekijöillä matalaksi ja väkivallan rajuus suhteettomaksi tilanteisiin nähden.

» Uusnatsi tönäisi lasiovea päin ja hakkasi useampia kertoja kasvoihin, kun ryttäsini propagandaflyerin.”

Suurin yksittäinen väkivaltainen ryhmä, joka vastauksissa nousee esiin, olivat äärioikeistolaisen väkivallan uhriksi joutuneet. Tällaista poliittista väkivaltaa kuvattiin 35 kertomuksessa. Väkivallan syyt kuvattiin näissä vastauksissa poliittisiksi.

» Uusnatsit tunnistivat vasemmistolaiseksi netistä. Hakkasivat ja potkivat. Leuka oli kipeä kuukausia jälkikäteen.”

Yksittäisissä tarinoissa myös isänmaallisiksi itseään kuvailevat miehet kertoivat väkivallasta, jota heihin kohdistettiin heidän poliittisen toimintansa vuoksi. Tämän lisäksi yksittäiset vastaajat kertoivat joutuneensa uha-etuiksi, koska heidät ulkonäön vuoksi oli virheellisesti arvioitu äärioikeistolaisiksi.

» Isänmaallisuudesta keskustelu vanhemman herrasmiehen kanssa kadulla sai sattumalta keskustelun kuulleen vasemmistohenkisen miehen ärsyyntymään ja tuli iholle. Työnsin pois ja sen jälkeen hän haki kaverinsa paikalla ja potkivat minut maassa sairaalakuntoon 7 henkilön voimin, sylkien ja huutaen natsiksi.”

» Olen kalju ja tatuoitu mies ja olen kohdannut vuosien ajan tilanteita jossa minut kohdataan rasistina olettamuksien kautta. Olen isokokoinen ja kalju, mutta en mielestäni ansaitse kyseistä toimintaa.”

Merkillepantavaa poliittisen väkivallan uhrien kertomuksissa oli, että riippumatta mitä katsantokantaa miehet edustivat, heillä oli huonoja kokemuksia poliisin toiminnasta. Poliisi ei heidän mukaansa halunnut puuttua poliittiseen katuväkivaltaan. Miehet katsoivat tämän puuttumattomuuden mahdollistavan ja yksittäisten vastaajien mielestä jopa lietsovan väkivaltaa.

» No uusnatsit on lähinnä hakannut ja uhkaillut. Poliittisesti motivoitunutta maahan kaatamista, lyömistä, potkimista. Tappouhkauksia, vainoamista, kuten kotiin seuraamista, kuvan ja nimen levittämistä. (...) Joskus tein (ilmoituksen), mut ne ei oo ikinä johtanu mihinkää. Kerran poliisi oli paikalla, mutta ei tullu väliin. Tappouhkauksissa vissiin sellanen linja, että ei tutkita ollenkaan.”

» Hakkaamista, potkimista, kaatamista, (syynä) äärioikeistolainen ideologia. En luota poliisin kykyyn tai tahtoon tehdä asialle mitään. Pahimmillaan poliisi on osa ongelmaa.”

VÄHEMMISTÖIHIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Miesten kertomuksissa vähemmistöt esiintyivät tarinoissa niin väkivallan tekijöinä kuin uhreinakin. Asiaa käsitellessä vastauksissa nämä kuvaukset liittyivät erityisesti homoihin ja etnisesti valtaväestöstä erottuviin.

Homot ja sukupuolivähemmistöjen edustajat väkivallan kohteena

Homoseksuaalisuus tai sen olettaminen esiintyi syynä väkivallalle 34 vastauksessa. Näissä tarinoissa väkivalta oli seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa ja luonteeltaan ennalta arvaamatonta. Vastauksissa kerrottiin homojen kimppuun hyökänneiden olleen usein alkoholin vaikutuksen alaisina.

» Homobaarista ulos tullessani pari miestä tuli puhumaan, ja kun en ymmärtänyt mitä he sanoivat vetivät he pari koukkuu naamaan ja lähtivät karkuun.”

» Minut on pahoinpidelty 4 kertaa nuorempana, koska minua pidettiin homona.”

Oman osionsa muodostivat miesten kuvaukset seksuaalisuuteen liittyneistä provokaatioista, joita he olivat kokeneet. Näissä provokaatioissa homottelu oli säännöllisesti käytetty hyökkäysväline. Niin homottelu, kuin jonkun homoksi olettaminen saattoivat tarinoissa johtaa väkivaltaan.

» Minut hakattiin, koska kuulemma näytin homoseksuaalilta sekä vihervasemmiston edustajalta.”

Aineistossa oli mukana muutamia tarinoita, joissa transsukupuolisuus oli ollut syynä väkivallan uhriksi joutumiselle. Sen lisäksi yksittäiset miehet kertoivat, että heidän sukupuolirooleja rikkova käyttäytymisensä tai pukeutumisenensa oli johtanut väkivallan uhriksi valikoitumiseen.

» Epätavallinen poliittinen identifikaatio, joka antaa perusjampalle tekosyyntä lyöä; myös ajoittain epätavallisen feminiininen pukeutumiseni.”

» Väkiältä tai kiusaaminen on voinut myös liittyä siihen, että olen transmies. Olen myös kokenut häirintää ja ahdistelua.”

Etnisyyteen perustuva väkivalta

Etnisiin vähemmistöihin kohdistuvaa rasistista väkivaltaa käsiteltiin väkivallan syynä 29 kirjallisessa vastauksessa.

» 3 miestä kuristi ja hakkasi. Se oli rasistista, ihonvärini takia tehty. Olihan se ahdistavaa, kyseessä olevat ”uusnatsit” seurasivat minua rappukäytävään päästyäni pakoon ja rikkoivat rapun oven. Siitä jäi vuosiksi vainoharhat ja ennakkoluulot, jotka osittain vieläkin painavat. Tuomitsen tietyn näköiset ihmiset nykyään tosi herkästi ja kiihdyn keskusteluissa, joissa on kurjat sävytteet.”

Maahanmuuttajamiehet tai suomalaiset miehet, jotka etnisesti poikkesivat kantaväestöstä, kertoivat yhtäläisesti väkivallasta, joka heihin oli kohdistunut. Molemmat arvioivat, että heidät oli valittu väkivallan kohteeksi pelkästään etnisiin perusteisiin. Väkivaltaa pidettiin rasistisena ja erityisen perusteettomana.

» Jotkut alkoivat hyökätä sanallisesti ja sitten tönien, sanoen minua räppipääksi.”

Kirjoittajien tarinoissa etnisyyteen perustuva väkivalta oli miesten tekemää ja sisälsi fyysistä väkivaltaa, jota saattoi edeltää provosointi sekä rasistinen haukkuminen.

Yksittäisissä tarinoissa vastaajamiehet kertoivat jatkuneen väkivallan ja siihen puuttumattomuuden saaneen heidät ajattelemaan, että kyse ei ole vain yksittäisistä teoista vaan rakenteellisesta ongelmasta suomalaisessa yhteiskunnassa.

» Kun kysyä saa, miltä sinusta tuntuisi? Kun sinun perusoikeuksia rikottaisiin törkeästi julkisen vallan toimesta. (...) Minun elämän polku on osoittanut Suomen yhteiskunnan olevan rasistinen hirviö.”

TYÖSSÄ KOHDATTU VÄKIVALTA

Eräs ryhmä, joka kuvasi kokevansa jatkuvaa väkivallan uhkaa arjessaan, olivat erilaiset turvallisuusaloilla ja hoitotyössä toimivat miehet. He kertoivat vastauksissa siitä, kuinka väkivallan kokeminen kuului heidän toimenkuvaansa ja väkivallan kohteeksi joutuminen johtui heidän ammatistaan.

» Kadulla aamuyöstä tuntematon mies löi hampaani sijoiltaan provosoinnasta. Turvallisuusalan työssä on ollut jopa tapon yrityksiä.”

» Näpistelijän perään lähteminen, tilanteen muuttuminen ryöstöksi kohdehenkilön käytyä kiinni ja alettua uhkailemaan.”

» Potilailta ja päihtyneiltä. Lyömistä, potkimista, puremista, raapimista, sylkemistä.”

Vastaajamiehet kertoivat, että ammattilaisina heiltä odotettiin työn puolesta väkivallan kohtaamista ja sille itsensä alttiiksi laittamista. Vastaajat puhuivat aiheesta vahvasti työhön kuuluvana elementtinä. Väkivallan ymmärrettiin tapahtuvan työssä ja vastaajat korostivat sen kohdistuneen heihin työntekijöinä, eikä yksityishenkilöinä.

» Minua on töiden aikana uhkailtu pahoinpitelyllä, vähätelty ja herjattu työtehtävieni ja ulkomuotoni takia. Näitä on tapahtunut jokaisella alalla, jolla olen työskennellyt.”

» Kun työnkuvaan on kuulunut ihmisten kontrollointi ja perusoikeuksien rajoittaminen, tietty määrä väkivaltaa on odotettavissa ja siihen osaa suhtautua.”

Väkivalta, jota ammattilaiset kuvailivat, oli niin henkistä kuin fyysistäkin väkivaltaa. Väkivalta oli kuvauksissa usein raakaa ja ammattilaisten heikkoihin kohtiin kohdistuvaa. Ammattilaisten täytyi roolinsa vuoksi valmistautua näihin tapahtumiin, olla näyttämättä heikkouttaan ja kestää niin väkivallan uhkaa kuin sen seuraamuksia-kin osana työtään.

» Asiakas on kuristanut ja lyönyt, tuttavat ja tuntemattomatkin joskus lyöneet. (...) Vituttaa ja ahdistaa joutua hyökkäyksen kohteeksi, yöunet joskus kärsineet huomattavasti.”

» Teen töitä vartijana ja järkkärinä. Töissä minun päälle käydään suht.koht. usein. Työmoodissa en niin välitä, mutta kun työvaatteet tulevat pois päältä tunteet alkaa mylläämään ja olen hajonnut henkisesti.”

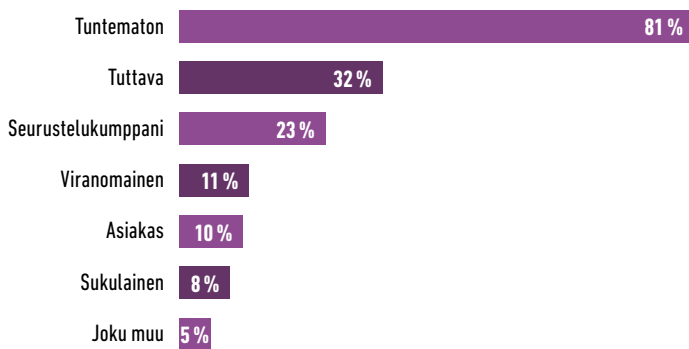
Jatkuva väkivallan uhka ja kokeminen voivat aiheuttaa pitempiaikaista stressiä ja uupumusta. Joukossa oli kertomuksia siitä, kuinka työntekijät olivat hakeneet apua työssä koetun väkivallan aiheuttamien psyykkisten oireiden hoitoon.

» Lisäksi työni olen tehnyt turva-alalla yövuoroissa, joissa fyysinen paska on vähän erilaisempaa, joskus jopa rajumpaa kuin vapaalla ollessa. Itsellä harvemmin tulee mitään reaktiota. Tottakai siis tulee mutta se on sellainen here we go again mutta vastapuolesta en pysty enää välittämään sen jälkeen kun homma menee fyysiseksi. Psykalla on tullut käytyä puimassa ptsd-oireita, lapsuutta ja siitä on ollut apua todella paljon.”

Väkivallan tekijät

Vastaajista 81 % oli joutunut kokemaan väkivaltaa tuntemattomien taholta julkisella paikalla. Tämän lisäksi miehet raportoivat, että heidän tuntemansa ihmiset, kuten tuttavat (32 %), seurustelukumppanit (23 %) ja sukulaiset (8 %) olivat kohdistaneet heihin väkivaltaa julkisella paikalla. Samoin tarinoissa nostettiin esille viranomaisien ja turvallisuushenkilökunnan tekemää väkivaltaa (jota oli kokenut 11 % vastaajista) sekä työssä asiakkaiden puolelta koettu väkivaltakin (jota oli kokenut 10 % vastaajista).

Taulukko 6 Keiden tekemän väkivallan kohteeksi miehet kertoivat joutuneensa

Avoimissa vastauksissa miehet käsittelivät tuttaviansa ja sukulaistensa taholta koettua väkivaltaa harvasanaisesti. Ainoa ryhmä, joka mitenkään käsitteli teemaa, olivat rikollisissa piireissä liikkuneet vastaajat, jotka kertoivat näissä piireissä vallitsevasta väkivallasta, johon ei myöskään voinut väkivallan pelossa hakea apua. Näitä vastauksia oli kuitenkin hyvin vähän, joten joka kolmannen vastaajan raportoimaa tuttavien taholta koettua väkivaltaa ei sitä kautta voida selittää. Tämän aineiston pohjalta voidaan sanoa vain, että vastaajat katsoivat itselleen tärkeämmäksi kertoa muista tekijäryhmistä kuin tuttavista ja sukulaisista.

TUNTEMATTOMAT VÄKIVALLAN TEKIJÄT

Pääosa vastaajista, yli 80 %, oli joutunut tuntemattoman tekemän väkivallan uhriksi julkisella paikalla. Tästä ryhmästä voidaan miesten kuvauksista tehdä vain yleisluontoisia johtopäätöksiä: tekijät ovat tyypillisimmin nuoria miehiä, jotka ovat liikkeellä kaupunkialueilla viikonloppuisin. Usein he ovat päihtyneitä. Väkivallan syyt voivat vakavankin väkivallan osalta jäädä sen kohteeksi joutuvalla täysin epäselväksi, eikä tekijöitä saada kiinni tai kuuluttavaksi. Lopulta tiedetään vain, että tietyissä olosuhteissa mies päätti käyttää väkivaltaa toista miestä kohtaan.

Vaikka kuva tuntemattomista tekijöistä jääkin hajanaiseksi, se samalla kuvaa väkivallan kulttuuria, josta aineiston miehet kertoivat. Kodin ulkopuolella he joutuivat tarkkailemaan ympäristöään ja ennakoimaan väkivaltaa, joka kohdistui heihin heidän sukupuolensa vuoksi.

Tämä vastaa hyvin myös kotimaisten väkivaltarikostutkimusten tuloksia. Rikosuhritutkimuksissa on havaittu, että miehet ovat naisia useammin väkivallan kohteena julkisella paikalla (Danielsson & Näsi, 2019). Tuntemattomien tekemien henkirikosten kohteeksi valikoituvat naisia useammin miehet (Lehti 2019) ja ryöstöjen kohteeksi erityisesti nuoret miehet (Lehti 2008). Kaikkein vakavimmassa väkivallassa, kuten henkirikoksen yrityksissä ja törkeissä pahoinpitelyissä, miehet korostuvat niin rikosten urheissa kuin tekijöissäkin (Danielsson 2019).

Miesten kokemukset tuntemattomien taholta koetusta väkivallasta ovat siis tutkittu ja tunnettu ilmiö. Rikosuhritutkimuksissa sen rinnalle nousevat kuitenkin tuttavien ja sukulaisten tekemä väkivalta. Tällaista väkivaltaa miehet eivät avoimissa vastauksissaan juurikaan käsitelleet. Tuntemattomien korostumiseen voidaan etsiä selitystä siitä, kuinka avoimissa vastauksissa korostuu tuntemattomien tekemän väkivallan arvaamattomuus, sekä tämän arvaamattomuuden vaikutus miesten tapaan katsoa ympäristöään ja toimia siellä. Tuntemattomien tekemä väkivalta ja uhka ovat jotain, jota he joutuvat miettimään ja ottamaan huomioon toisella tapaa kuin tuttavien tekemää väkivaltaa.

VIRANOMAISET JA TURVALLISUUSALAN TYÖNTEKIJÄT VÄKIVALLAN TEKIJÖINÄ

Niin poliisit, vartijat kuin järjestyksenvalvojatkin esiintyivät aineistossa väkivaltaa estävinä ja miehiä siltä suojelevina tahoina, joihin haluttaisiin luottaa. Kyselyn vastauksissa miehet kertoivat myös väkivallasta, jonka kohteeksi he olivat joutuneet näiden tahojen toimesta. Kertomuksissa vastaajat olivat erityisen pettyneitä näiden tahojen käytettyä heitä kohtaan väkivaltaa, jonka he kokivat tapahtuneen syyttä tai epäilemättä.

Viranomaisien taholta koetussa väkivallassa tekijäryhminä erottuivat poliisit, vartijat ja järjestyksenvalvojat. 200 vastauksessa kerrottiin väkivallasta, jota oli koettu heidän taholtaan.

►► *Poliisit riepottivat viisitoistavuotiaana pitkin maijan seiniä rikkomuksesta, josta ei seurannut mitään muuta.*

►► *Olen saanut virkavallalta osakseni väkivaltaa, kun puutuin tilanteeseen, jossa he hakkasivat jotain laitapuolen kulkijaa heille kukkoilusta.*

Luottamus poliiseihin oli miehillä keskimäärin vahvaa. Kuitenkin ne vastaajat, jotka kertoivat kokeneensa väkivaltaa tai epäasiallista kohtelua poliisilta, eivät luottaneet heihin enää lainkaan.

►► *Kytät hakkas joskus multa kaulan mustaksi (...) Kerran kyseessä oli poliisi, niin en paljon heijin luota.*

▮▮ *Hakattu putkassa useasti.”*

Tarinoissa virkavallan taholta koettu väkivalta nähtiin mielivaltaisena. Kokijat katsovat, että kyseessä oli vallan väärinkäyttö, koska voimankäyttöön ei ollut perusteita.

▮▮ *Kisahallin putkan miesvartija ahdisteli seksuaalisesti. Piirivartija potki turvakengällä keskelle selkäranka.”*

Ongelmalliseksi koettiin myös, ettei poliiseja, vartijoita tai järjestyksenvalvoja saatu vastuuseen teoistaan. Viranomaisten saatettiin katsoa pitävän toistensa puolta ja estävän oikeutta toteutumasta. Tämä rapautti miesten luottamusta viranomaisiin.

▮▮ *Ekalla kerralla poliisit soitti ja sanoivat ”miehet on sen verran katumapäällä, josko tuota syytettä tarvis nostaa”, joten en nostan. Toisella kertaa mies myönsi olevansa töissä portsarina ja menettäisi työnsä, jos nostan syytteen.”*

▮▮ *En luota poliisiin tutkivan oikeudenmukaisesti omiaan.”*

▮▮ *Poliisin tekemä rikos, en koe että asia etenee mihinkään koska kaksi viranomaista versus yksi siviili.”*

NAISET VÄKIVALLAN TEKIJÖINÄ

Miesten kuvauksissa naiset olivat tehneet heille fyysistä, henkistä ja seksuaalista väkivaltaa julkisilla paikoilla. Tämän väkivallan kuvausten erityispiirre oli sukupuoliroolioidotusten hyväksikäyttö väkivallan tekijöiden puolelta. Miehet kokivat itsensä voimattomiksi ja neuvottomiksi naisten tekemän väkivallan edessä.

▮▮ *Kesken illanvieton baarijonossa tuntematon nainen yritti päästä kylkeen/kainaloon ja ilmeisesti näin ohitella jonossa. Toivotin hyvää menomatkaa jonon perille. Löi nyrkillä naamaan sekä huusi pervoksi, kopeloijaksi ja vitun idiootiksi.”*

Vastajaat kuvasivat tilanteita, joissa heitä oli provosoitu ja heille oli tehty väkivaltaa selvästi sillä oletuksella, ettei väkivaltaan voida vastata millään tavalla. Ympäristön ei koettu sallivan miehen puolustaa itseään naisia vastaan ja pienikin puolustautuminen voi miesten mukaan johtaa seurauksiin.

▮▮ *Avuttomuutta tilanteessa, jossa nainen saa raivokohtauksen. Vaikka kuinka yrität puhua hänet rauhalliseksi, hän hyökkää fyysisesti ja henkisesti. Kun yrität poistua paikalta, hän seuraa sinua, huutaa, tönii, haukkuu. Kun torjut hänen hyökkäyksensä esim. ottamalla tiukasti kiinni käsistä tai koko vartalosta, hän alkaa huutamaan kuin palosireeni apua ja huutaa että olet väkivaltainen mies. (...)*

Kaikki kääntyy lopulta aina siihen ,kuinka nainen on AINA se uhri ja mies on paha.”

Muiden miesten reaktiot nostettiin myös vastaajien puolelta esiin. Miehet joutuivat miettimään, tulevatko muut miehet käyttämään väkivaltaa heitä vastaan naisen hyökätessä, sillä *”Aina löytyy joku Tarzan joka tulee pelastamaan”*, kuten eräs mies tilannetta kommentoi. Miehet arvioivat, ettei heille jää mitään muuta mahdollisuutta kuin paeta paikalta naisten uhatessa heitä väkivallalla.

▮▮ *Naisen kohdistama väkivalta taas on vaikeampaa, sillä ei ole sosiaalisesti hyväksyttyä miehen puolustaa itseään naiselta ja julkisillakin paikoilla on hyväksyttävää nähdä naisen hakkaavan miestä. Siitä tulee hyvin avuton olo, kun et voi tehdä asialle mitään. Nainen vaan jatkaa lyömistä, mutta et voi lyödä takaisin ja kaikki ohikulkijat ajattelevat: ”mitähän paha tuo mies on tehnyt että ansaitsee tuollaista.”*

Miehet kokivat sukupuolittuneiden asetelmien väärinkäytön heitä nöyryyttävänä.

▮▮ *Jos nelikymppinen nainen lähestyy nuorta poikaa ja poika sanoo ei, niin tulee heti siiderit naamalle. (...) Väitän, että syy on miesten kehollisen autonomian pilkkanaan pitäminen. Kukaan ei välitä siitä, että miestä lyödään, mutta jos nainen saa nyrkistä niin kaikki ympärillä pysähtyy.”*

VÄHEMMISTÖT VÄKIVALLAN TEKIJÖINÄ

Aineistossa vähemmistöt nousivat esiin myös väkivallan tekijöinä miesten kirjoittamissa avovastauksissa. Omina ryhminään esiin nostettiin homojen sekä etnisten vähemmistöjen väkivaltaa. Etnisten vähemmistöjen osalta miehet nostivat esiin maahanmuuttajien ja romaniin tekemän väkivallan.

Homojen tekemää väkivaltaa koskevat kertomukset jäivät alle kahteenkymmeneen. Näissä tarinoissa väkivalta ilmeni homoparien parisuhdeväkivaltana ja heteromiehiin kohdistuvana seksuaalisena lähentelynä ja väkivaltana.

Maahanmuuttajien tekemää väkivaltaa käsiteltiin reilussa neljässäkymmenessä palautteessa. Näissä väkivallan kuvauksissa pahoinpitelyt ja ryöstöt olivat toistuva elementti. Tekoja kuvattiin joukolla tehdyiksi ja uhrin katsoivat tapahtuneen olleen jengiväkivaltaa. Tekijät muistettiin erityisen hyvin etnisen taustansa kautta. Osa vastaajista katsoi väkivallan takana olleen etnisiä syitä tai tekijän taustan olleen syynä hänen väkivallanteoilleen.

▮▮ *Ravintolaillan päätteeksi maahanmuuttajajengi hakkasi ravintolan ulkopuolella Itäkeskuksessa.”*

▮▮ *Somalilauma ryösti ja pahoinpiteli Helsingin rautatieasemalla.”*

» *Maahanmuuttajat huudellut spermanaamaksi.*

Romanien tekemää väkivaltaa käsiteltiin 16 vastauksessa. Vastauksissa väkivaltaa kuvattiin kertojan näkökulmasta provosoimattomaksi fyysiseksi väkivallaksi tai ryöstöiksi. Kertomuksia yhdisti, että vastaajat kertoivat tapahtumien saaneen heidät ennakkoluuloisiksi romaneja kohtaan.

» *Mustalaiset ryöstivät ja hakkasivat. Tunnustivat hakanneensa ja tunnustivat ryöstäneensä, mutta heitä ei oikeudessa syytetty kuin näpistyksestä. Minua syytettiin pahoinpitelyn yrityksestä, vaikka näillä kolmella ammattirikollisella ei ollut naarmuakaan. Suomen oikeuslaitos on mätä ja vihaan kaikkia mustalaisia.*

» *Sain puukosta ihan tuntemattomalta koska katsoin häntä hänen mielestään väärin. Kannan itse puukkoa mukana, enkä luota enää yhteenkään romaniin, en ees Remu Aaltoseen.*

Kaikkia tarinoita etnisten ryhmien välisestä väkivallasta yhdisti se, että kokemus sai miehet helposti yhdistämään väkivallan kaikkiin saman ryhmän edustajiin, olivat hyökääjinä olleet sitten maahanmuuttajamiehet, romanit tai kantasuomalaiset miehet. Osa miehistä kertoi tiedostavansa nämä ennakkoluulot ja taistelevansa niitä vastaan, mutta monet myös kertoivat ykskantaan asenteidensa koventumisesta.

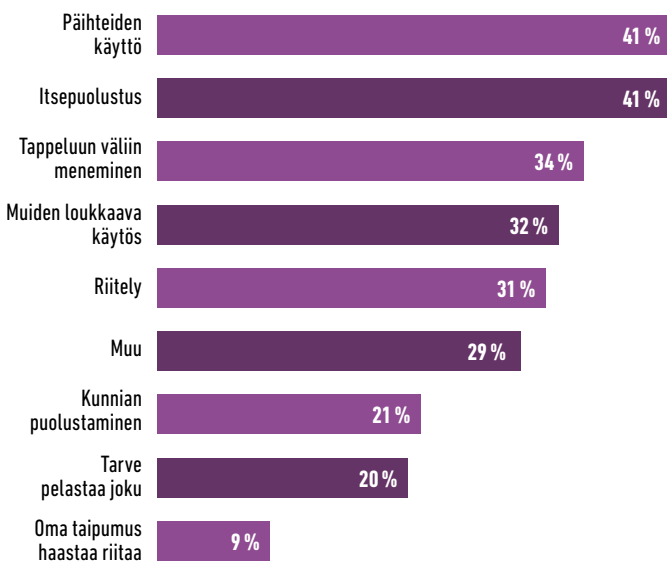
» *Ryöstö kadulla Helsingin keskustassa. Kyseessä maahanmuuttajataustainen jengi. Lyhyen aikaa tapahtuma vaikutti yöllä kaduilla liikkumiseen ja varautuneisuuteen tummaihoisten miesten suhteen. Pääsääntöisesti työstänyt asiaa itsekseni, ettei tapahtunut johtaisi rasistisiin asenteisiin ja että ns. usko omaan turvallisuuteen vastaavissa tilanteissa palautuisi.*

Miksi väkivaltaa miesten mukaan tapahtuu?

Vastaajamiehiltä kysyttiin, mikä heidän mielestään oli johtanut julkisella paikalla koettuun väkivaltaan. Miesten vastauksissa päihteiden käyttö ja itsepuolustus (molemmat 41 %) olivat yleisimpiä syitä väkivallalle. Myös tappeluun väliin meneminen (34 %), muiden loukkaava käytös (32 %) ja riitely (31 %) nousivat esiin.

Kyselyssä ei ollut nostettu valittavaksi erästä keskeiseksi osoittautunutta vaihtoehtoa. Vastaajista 29 % valitsi kohdan muu, ja suuri osa kirjoitti kuvaukseksi, ettei väkivallan syy koskaan selvinnyt heille. Väkivalta jäi heille täysin selvittämättömäksi, eivätkä he halunneet lähteä arvailemaan, mikä sen aiheutti.

Taulukko 7 Väkivallan syyt miesten arvion mukaan

VÄKIVALTA OSANA MIEHENÄ OLEMISEN ARKEA

Miesten kuvauksissa väkivaltaa koetaan aiheuttavan se, että sitä on vaikea vältellä. Väkivalta on siinä määrin normaalia, että se ikään kuin kuuluu olennaisena osana miehen elämään. Väkivaltaa oli saatettu kokea lapsesta asti ja siihen oli jouduttu tottumaan.

» *Vanhemmat kasvatti väkivallalla, peruskoulussa tuli turpaan usein, ravintolaillat päättyneet monesti siihen, että joudun sairaalaan. Parisuhteessa en lyö naisia, joten joudun juoksemaan ulos kun nainen käyttää lyömättömyyttäni hyväkseen ja alkaa hakaamaan, pari kertaa tullut tyttöystävältä puukkoa.*

Miehet katsoivat, että heidät voidaan valita provosoimattoman väkivallan kohteeksi ja tähän on valmistauduttava. Vastaajista 41 % kertoi itsepuolustuksen olleen syynä koettuun väkivaltaan. Näistä tilanteista kertoessaan he korostivat, etteivät halunneet väkivaltaa, mutta saattoivat silti joutua sitä itsekin käyttämään. Väkivallan kohteeksi valikoitumista ei aina voinut välttää.

» *Se on niin arkipäivää, ettei sitä osaa ajatella sen kummemmin. Aina kun lähtee yöelämään, pitää olla hieman varuillaan kannisten väkivaltaisuuden varalta. Vanhemmiten on oppinut välttelemään tietyllä tavalla katsovia ihmisiä, katseesta näkee heti alkaako nyrkit heilumaan, jos sattuu edes vilkaisemaan sinne päin.*

» *Kävellessäni kotimatalla humalaisen noin samanikäisen miehen ohi, potkaisi hän minua ilman erillisvaroitusta tai provokaatiota yllättäen selkään. Olin itse täysin selväpäisenä tulossa elokuvista kotiin. (...) Tästä seurasi lyhyt käsirysy.*

” Olin nuori ja pelkäsin kuollakseni, kun ohikulkenut vanhempi iso mies tarttui kaksin käsin kaulaani, paiskasi seinään ja kysyi haluanko tapella. Hänen mukanaan ollut toinen mies sai tilanteen rauhoittumaan.”

Katuväkivallan uhriksi valikoitiin nimenomaan miehiä. Väkivalta oli siis selvästi sukupuolittunutta ja sille ei koettu olevan mitään muita ennakkoehtoja.

Miesten kokemuksen mukaan miesten väliseksi jäävä väkivalta usein ohitetaan. Sitä ei yleisesti osata ajatella vahingoittavana, eikä sitä oteta viranomaisien puolelta riittävän vakavasti. Miehet katsoivat miesten välisen väkivallan olevan normalisoitunutta yhteiskunnassamme. Ajatukset siitä, että ”pojat on poikia” tai että ”mies kestää kipua” katsottiin vastaajien kertomuksissa osasyiksi miesten väliseen väkivaltaan ja avun hakemattomuuteen.

” Miesten kokema väkivalta on normalisoitu. Asenteiden tulisi muuttua.”

” Ehkä asiaan liittyy myös tietynlainen ”normalisoituminen”, eli ajatusmalli ”No, näitä humalaisten tappeluita nyt sattuu harva se päivä. No big deal, kun ketään ei pahemmin sattunut.”

Ajatuksella kivun siedosta nähtiin tosin myös myönteisiä puolia, sillä miehen katsottiin uhriksi joutuessaan tarvitsevan tätä ominaisuutta kyetäkseen toimimaan kivusta huolimatta.

” Olimme ulkona kiviportaissa ja minut revittiin n. 8m portaat alas jalkakäytävälle, jossa minua potkittiin kylkiin ja päähän tauotta 3-5min. Paikalle saapui myös ex-tyttöystäväni, viides mies ja tuntematon naishenkilö. Naiset repivät minua hiuksista ja hakkasivat pulloilla päähän. En tuntenut kipua, vaan vihaa. Ehdotin miehille, että tulevat yksi kerrallaan, mutta koko sakkii haihtui paikalta, kun nousin moisen käsittelyn jälkeen omille jaloilleni samalla nauraen.”

Vastaajista 34 % kertoi tapauksista, joissa tappeluun väliin meneminen oli johtanut väkivaltaan. Vastaajista 20 % kertoi muiden puolustamisen olleen syynä heidän kohtaamaansa väkivaltaan. Näitä vastauksia avatessaan miehet kertoivat, että heillä on mielestään miehinä velvollisuus paitsi puolustautua väkivaltaa vastaan myös puolustaa muita väkivallalta.

” Menin väliin tilanteeseen, meni tappeluksi ja sain siinä itsekin vähän turpiini.”

Muita puolustaessaan miehet pyrkivät vähentämään väkivaltaa ja onnistuvat siinä usein. Väkivaltaan puuttuminen on kuitenkin myös riskin ottamista. Vastaajat kertoivatkin, että väkivaltaan puuttuminen saattoi suunnata väkivallan heihin itseensä, mutta katsoivat silti velvollisuudekseen ottaa riskin ja puolustaa muita.

” Yksi tilanne oli sellainen, että toiset tappelivat baarissa ja toinen oli alkamassa repiä toisen silmää, joten menin väliin. En oikeastaan joutunut kokemaan väkivaltaa siinä, mutta oli minussa verta sitten. Häiritsevintä oli, ettei muut kuin minä menneet väliin.”

” Kaksi isokokoista rikollisjengiläisen näköistä miestä tarttui ohimennen tyttöystäväni rinnoista ”läpällä” kait. Väliin mennessä lensinkin sitten iloisesti pysäköityjen autojen konepellin yli.”

NUORET MIEHET JOUTUVAT VÄKIVALTAISIIN TILANTEISIIN JA AIHEUTTAVAT NIITÄ

Vanhemmat vastaajat kuvasivat katuväkivaltaa erityisesti nuoriin miehiin kohdistuvaksi. Havaintoa tukevat niin tilastot poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta kuin rikosuhritutkimuksetkin: katuväkivallassa nuoret miehet ovat yliedustettuina, niin uhreissa kuin tekijöissäkin.

” Väkivaltaa ja sen uhkaa on tullut koettua ala-asteelta alkaen n. 30-vuotiaaksi asti. Haaveilin, että voisin tappaa kiusaajat mahdollisimman tuskallisesti.”

” En ole enää tapellut, kun en ole nuori.”

Iän myötä väkivallan kuvattiin vähenevän. Tätä väkivallan vähenemistä perusteltiin niin omien väkivallan välttämisen kannalta olennaisten taitojen paranemisella, iän tuomalla rauhallisuudella kuin sillä, että nuoret miehet valikoituvat satunnaisen väkivallan uhreiksi vanhempia miehiä useammin. Väkivallan merkityksen koettiin myös muuttuvan iän myötä.

” Olen kasvanut Lahessa vähän huonommissa ympäristöissä ja väkivalta oli joka päiväistä. Parikymppisenä se oli ”päivä toimistolla.” Vanhemmiten vain säällittää, kun joku flippaa.”

” Nuoret miehet ovat lyöneet joukolla turpaan ”rispektiä” hakiessaan.”

” Nuorempana väkivallan mielsi jollain lailla nuoruuteen kuuluvaksi kukkopoikien painiksi, eikä siitä ajatellut sen enempää.”

Taloudelliseen hyötyyn tähtäävät ryöstöt kuvattiin nuorten miesten toiminnaksi. Lisäksi miesten kertomuksissa väkivallalla oli nuorten miesten elämässä myönteisiä merkityksiä, kuten kunnioituksen ja jännityksen hakeminen sekä miehuuden puolustaminen. Miehet kertoivat näiden asioiden menettäneen iän myötä merkitystään.

” Oli nuorisolauma vastassa, kun olin menossa kaverini kanssa elokuviin Me ei kaverini kanssa tehty yhtään mitään. Nuoret olivat kuulemma julistaneet kovaan ääneen, että ”seuraavat ku tuolta suunnasta tulee me hakataan ne”. Sieltä olisi voinut tulla ketä vain ja nuoret olisivat kimppuun käyneet.”

►► Pitäisi kiinnittää huomiota koko suomalaisen urpouden kulttuurille ja aivan pienestä pitäen tuomita ja puuttua kaikkeen väkivaltaan. Iso osa väkivallasta ei edes ole riitatilanteista johtuvia vaan puhtaasti tappelun hakemista, koska koetaan sen olevan normaalia ja hyväksyttävää. Isänä olen huomannut, että on harvinaisempaa että vanhemmat puuttuvat lastensa väkivaltaiseen käytökseen, joten ei ole ihme että Suomessa tulee turpaan helposti.”

Useissa vastauksissa kiinnitettiin huomiota siihen, kuinka vastaajien mielestä väkivallan normalisointi alkaa poikien väkivallan osalta jo varhaisessa vaiheessa. Näissä arvioissa kritisoitiin tällaisia asenteita ja katsottiin, että erityisesti lasten väkivaltaan pitäisi puuttua vähättelyn sijaan.

►► Tarvitaan yhä enemmän resursseja positiiviseen poikatyöhön koulujen ja nuorisopalveluiden osalta, enemmän esille väkivallattomia - mutta ei liian hempeitä - roolimalleja. Painopisteen tulisi siirtyä ainaisesta miesten käsittelystä tekijöinä myös uhrien suuntaan.”

PÄIHTEET OSANA VÄKIVALTA

Yleisin ilmoitettu yksittäinen syy väkivallalle oli päihteen käyttö, jonka kohtaamansa väkivallan syyksi ilmoitti 41 % vastaajista. Miehet kertoivat vastauksissaan, että päihteenä oli yleisimmin alkoholi, tapahtuma-ajankohdana yö ja tapahtumapaikkana kaupungin katu, todennäköisesti baarin lähellä.

►► Enimmäkseen yöaikaan yleensä ravintoloiden läheisyydessä tapahtuneita yllätyshyökkäyksiä, käytännössä aina tuntemattoman taholta. Verensokeritasapainon, huonon viinapään ja typeryyden lisäksi en osaa nimetä muuta motiivia paria poikkeusta lukuun ottamatta.”

►► Päällimmäinen tunne oli hätäntyneisyys, koska päällekkäyksen aggressio yllätti. Vaikka jotenkin puolustin itseäni, en oikein tiennyt miten tilanteessa pitäisi toimia. Tilanne päättyi kuitenkin nopeasti ja ilman suurempia vammoja hyökkääjän ollessa niin humalassa, että hän menetti tasapainonsa ja kaatui ihan ilman avustusta. Lähdin vain pois tilanteesta ja jatkoin matkaa. Kaikesta tästä on jäänyt häpeä ja epäonnistumisen tunne siitä, että koin itseni niin avuttomaksi kyseisessä tilanteessa.”

►► Omien kokemusten perusteella varsinkin humalaiset voivat käyttää väkivaltaa täysin kohdehenkilöstä riippumattomista syistä. Syinä saattaa olla esimerkiksi nuorten tarve päästä tappelemaan ja tämän takia hakemalla hakea konflikteja, tai oma psyykinen ahdistuneisuus, joka purkaantuu humalassa. Itse olen joutunut noin 4 kertaa pahoinpitelyn uhriksi, joista ainakin 2 itsestä täysin riippumattomista syistä.”

Alkoholin vaikutuksen alaiset käyttivät tarinoissa väkivaltaa arvaamattomasti. Uhrit olivat heille tyyppisesti täysin tuntemattomia. Väkivaltaan ei aina tarvittu lainkaan provokaatiota tai tekijä saattoi provosoitua mitätömän oloisista asioista. Jotkut vastaajat tosin myönsivät päihtyneenä itsekin käyttäytyneensä provosoivasti.

►► Alkoholiin nää hommat liittyi. Sekä minä, että päällekkäajat olimme aina humalassa. Sanaharkasta ne lähes poikkeuksetta alkoivat. Itse en ole väkivaltaan taipuvainen, mutta silti kovapäinen urpo kännissä, niin en lähtenyt tilanteista pois, vaikka se olisi ollut viisasta ja siihen olisi lähes poikkeuksetta ollut myös mahdollisuus.”

Kun alkoholia käyttänyt hyökkäsi jonkun kimppuun, tekoa saatettiin perustella juuri alkoholilla. Väkivallan uhriksi joutumisen kannalta tämä oli haitallista, sillä väkivaltaa, jonka tekijä oli humalassa, ei otettu tosissaan.

►► Puhuin ystäväni kanssa ruotsia. Lukiolaispoika kuuli tämän ja tuli v****ilemaan. Ystäväni ei vastannut, hän otti kiinni ystävästäni ja minä otin kiinni hänestä, kun molemmat kierivät kadulla. Tämä poika sitten löi minua poskeen.(...) Teinipojan ystävät tulivat vetämään hänet pois ja pahoittelemaan meille. ”Hän vaan on tällainen, kun hän juo alkoholia, muuten hyvä tyyppi!”

Oman osionsa muodostivat baarit ja tapahtumat, joissa osallistujat olivat päihtyneitä. Miehet kertoivat, että näissä tilaisuuksissa heidät helposti oletettiin väkivallan tekijöiksi tai ainakin sen aiheuttajiksi.

►► Kerran silloinen kumpanini veti yllättäen kännissä nyrkillä suoraan nenään. Verta tuli aivan perkeleesti. Vedin herneen (siihen veriseen) nenääni ja pyysin henkilökuntaa poistamaan naisen. HE eivät reagoineet millään tavalla. Ja tiedoksi: en provosoinut tilannetta.”

►► Ammatilliset saattaa vähätellä tapahtunutta, esim. ”Ethän sä naiselta voi saada turpaan. Olit kännissä. Eihän sulla ole näkyviä jälkiä.” Henkiset jäljet, vähättely ja syyllistäminen sattuu eniten. Kärsin päivittäin tapahtumista, unettomia öitä, ahdistusta ja kiputiloja.”

Vastauksissa saman ongelman kerrottiin koskevan myös uhriksi joutumista. Päihtyneitä miehiä ei uhreina autettu riittävästi. Kertojat kokivat, että viranomaiset ja järjestyksenvalvojat sekä vähätelivät väkivaltaa että epäilivät väkivallan uhrien itse aiheuttaneen väkivallatilanteen.

►► Kännissä junaa odotellessa kolme tuntematonta tullut aluksi ”pyytämään” tupakkaa/tulta, jonka jälkeen ryöstetty, koska ”vittuilin” kun ei ollut tulta/tupakkaa. Poliisien puolelta en saanut yhtään sympatiaa ja kuulusteluissakin

yritettiin ujuttaa, että minä olisin ollut siellä tekemässä jotain rikollista toimintaa. Jälkeenpäin tunteina on lähinnä viha poliiseja ja muita kylmiä viranomaisia kohtaan.”

Muu kuin alkoholiin liittyvä väkivalta, jossa päihteet mainittiin, liittyi erityisesti huumeidenkäyttäjien arvaamattomaan käytökseen, näiden tekemiin ryöstöihin tai velkojen perintään. Tässä väkivallassa tekijät olivat usein aseistautuneita ja väkivalta raakaa.

» Kerran pari narkkaria väijytti ja pieksi esimerkiksi minut pahanpäiväisesti mmj-johdosta tekemillään pampuilla, koska olivat ilmeisesti päässensä kuvitelleet minun jotenkin

sekaantuneen asioihinsa. Nousin siitä ja kysäisin, viitsivätkö hieman selittää, mistä on kysymys ja tarjota tupakan, koska omani olivat menneet turpasaunassa poikki... Näinkin voi käydä, jos sattuu asumaan väärässä paikassa väärään aikaan.”

» Metro- ja juna-asemien läheisyydessä monesti väkivallan uhan alla. Tuntemattomat monesti päihtyneet tai huumeissa heiluvat ovat äärimmäisen aggressiivisia minua kohtaan. Se pelottaa.”

» 2 narkkaria tulivat hakkaamaan minua, kun olin pippaloista menossa kotiin. Olin niin kannissa, että nauroin heille vaikka toinen uhkasi tappaa minut ja ystäväni puukolla.”

Mitä vaikutuksia väkivallalla on ollut?

Vastaajilta kysyttiin, millaisia seurauksia väkivallalla oli heidän elämässään. Yleisimpiä seurauksia olivat fyysiset vammat ja jäljet, joita oli väkivallasta saanut 61 % vastaajista. Väkivalta aiheuttaa myös merkittäviä psyykkisiä oireita. Vastaajista 54 % kertoi tuntevansa vihaa ja 47 % ahdistusta. Reilut 40 % miehistä kertoi itsevarmuutensa heikkenneen.

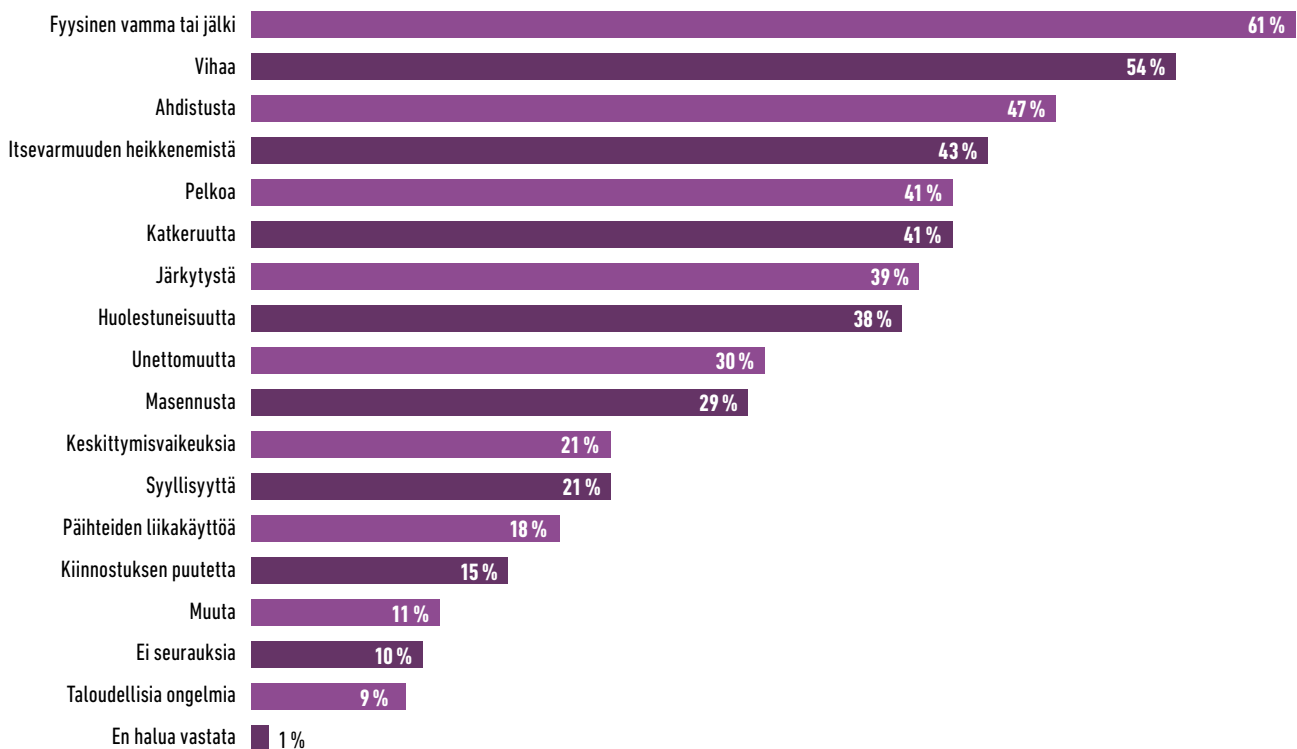
Pahimmillaan miesten yleinen toimintakyky oli heikentynyt väkivallan psyykkisten seurausten johdosta. Väkivalta seurauksineen ja tilanteen huono jälkikäsittely saattoivat johtaa syrjäytymiseen.

» Post traumaattinen stressioireyhtymä ja sosiaalisten tilanteiden pelko.”

VIHAN TUNTEET

Miehistä 54 % kertoi, että heille oli seurannut väkivallasta vihan tunteita. Kuvauksissa nämä vihan tunteet saattoivat ilmetä väkivallan ajatteluna, väkivaltaisina fantasioina, ajattelun jumittumisena näihin fantasioihin tai haitallisena aggressiivisuutena. Vihan tunteet saattoivat miesten mukaan laskea heidän kynnystään käyttää jatkossa väkivaltaa.

Taulukko 8 Mitä seurauksia väkivallasta oli vastaajille

Pitkään jatkuvat vihan tunteet olivat miesten mukaan haitallisia. Viha alkoi helposti värittää muuta ajattelua. Näiden tunteiden käsitteleminen ulkopuolisten kanssa oli miesten mukaan vaikeaa. Vihasta puhuminen koettiin häpeälliseksi. Miehet myös arvioivat, etteivät ammattilaiset osaisi käsitellä vihasta puhumista. Väkivallan seurauksista viha oli kohta, jossa kyselyyn vastanneiden miesten ja ammattilaisten vastaukset erosivat selvästi toisistaan. Ammattilaisista 45 % vastasi työssä kohdanneensa väkivallan miehissä aiheuttamaa vihaa. Tämä saattaa kertoa niin miesten haluttomuudesta puhua vihan tunteistaan kuin siitäkin, etteivät käytetyt työmallit ole keskittyneet näiden tunteiden esiin nostamiseen ja käsittelemiseen.

EPÄREILUUDEN TUNNE JA KATKEROITUMINEN

Miehet kuvaavat tuntemuksiaan hallitsemattomiksi, mutta selvästi aiemmista tapahtumista johtuviksi. Asiasta oli vaikea päästä irti ja ajatella hyvää kanssaihmisistä, kun tapahtunutta ei ole voinut käsitellä riittävästi.

▀▀ *Usko ihmisyyteen koetuksella. Helppo katkeroitua ja kylmettyä, jos ei ole väylää purkaa tunteita."*

Väkivallan seurauksena miehet kertoivat menettäneensä luottamustaan kanssaihmiin ja katkeroituneensa. Miesten kertomuksissa tähän päädyttiin, jos väkivallan kokemusta ei pääse käsittelemään missään. Katkeruutta lisäsi miesten kohtaama vähättely ja kokemus siitä, ettei yhteiskunta suojele miestä yhdenveroisesti muiden kanssa.

▀▀ *Epäluuloa ja usein perusteetonta epäluottamusta kanssaihmiin, hyväksikäytön pelossa."*

▀▀ *Epäoikeudenmukaisena se ainakin tuntui, koska miehelläkin pitäis olla seksuaalinen itsemääräämisoikeus."*

▀▀ *Poliisi ei ole tehty asialle juuri mitään. Poliisiviha syntynyt tästä."*

Katkeroituminen saattoi kohdistua niin väkivallan tekijöihin kuin sen käsittelemättä jättäneisiin viranomaisiin. Erityisesti viranomaisiin oltiin tyytymättömiä, jos näiden tuen koettiin puuttuvan jostain tietysti syystä, kuten miesten väkivallan vähättelyn, etnisen taustan tai poliittisten näkemysten vuoksi.

▀▀ *Epäinhimillisyyden tunne, kuin ei omaisi ihmisoikeuksia."*

▀▀ *(Mitä seurasi?) Halveksuntaa suomen oikeusjärjestelmää kohtaan."*

VARAUTUMINEN VÄKIVALTAAN

Miehet kertoivat, että väkivallan kokeminen oli saanut heidät ajattelemaan tulevaa väkivaltaa ja varautumaan siihen. Väkivallasta ei voinut päästää irti, joten sitä saatiin miettiä paljon ja väkivaltatilanteisiin kehitettiin toimintamalleja.

▀▀ *Tunnereaktioni ovat väkivalta tilanteissa nykyään äärimmäisen suojamekanismisia ääri-impulsiivisia ja pelottavia. En itse aloita väkivaltaa vain toimin suojeleuvaistoni turvin ja se on julmaa. Tämä on peräisin ala-aste/esikoulu ajoilta, jolloin minua pahoinpideltiin, heiteltiin kivillä, kävyillä ja tavarani varastettiin. En myöskään saanut asioida wcs:sä rauhassa vaan minua häiriköitiin ja ovea availtiin väkisin."*

▀▀ *Joko saamme muutoksia lakeihin ja sitä että viranomaiset kohtelee meitä kun ihmisiä, tai sit oma oikeus."*

Kokemus yhteiskunnan välinpitämättömyydestä miesten kokemaa väkivaltaa kohtaan sekä tästä johtuva turvattomuuden tunne saivat osan vastaajista valmistautumaan väkivaltaan. Keskeinen johtopäätös asiasta kirjoittaneilla miehillä oli; jos yhteiskunta ei kykene suojaamaan, on itse valmistauduttava väkivaltaan ja tarpeen vaatiessa oltava valmis käyttämään sitä.

▀▀ *Nimetkää tekijät ja tehkää poliisiraportti. Jos se ei toimi, niin kostakaa tuplaten."*

Miehet toivoivat, että yhteiskunnan pelisäännöt toimivat. Lukuisissa muille miehille suunnatuissa ohjeissa neuvottiin koettamaan toimia yhteiskunnan sääntöjen ja turvajärjestelmien kautta. Omien huonojen kokemustensa vuoksi he myös kehottivat valmistautumaan siihen, ettei miehillä itsellään olisi oikeuden suoja tai että väkivallan tekijät eivät päätyisi vastuuseen teoistaan.

▀▀ *Lyö takaisin. Koulussa opetettiin, että käännä toinenkin poskesi. Ei toimi."*

Väkivaltaan valmistautuminen tarkoitti useille miehille myös valmistautumista ajatukseen, että heidän ehkä täytyisi vahingoittaa muita. Vastaajat kertoivat, että heidän kokemuksensa väkivallan uhreina olivat saaneet heidät kovettamaan itseään ja henkisesti valmistautumaan väkivallan tekemiseen tavoilla, joita he eivät pitäneet moraalisesti hyväksyttävänä. He eivät kuitenkaan nähneet niille vaihtoehtoja aiempien kokemustensa valossa.

▀▀ *Tarvitsee itsepetoksellista pelottomuutta, pokenpelaajamaista bluffinkäyttöä itseään suuremman ylivoiman edessä ja taidon hengissä selviytyäkseen unohtaa naisensa ja kaksi pientä lastaan. Luulen, että jos ei näiden kirottujen hullujen kohteeksi joutuessaan ole joskus valmis antamaan kaikkeaan peliin, unohtaa jopa itseään rajoittavat tärkeät asiat, sitä vielä joku päivä kuolee pahoinpitelyyn. Ja alleviivaten: vältän joutumasta tappeluihin. Yritän puhua tilanteet pois."*

» Tulee väkivalta fantasioita mieleen. Mitenkä haluaisin poistaa ne muutamit ongelmayksilöt yhteiskunnasta. Saatan käyttää tunteja kerrallaan niissä ajatuksissa.”

Miehet kertoivat suoraan, että he olivat vihaisia. Käsittelemätön väkivalta ja epäreiluuden tunne saivat heidät miettimään väkivaltaa vaihtoehtona. Monet onnistuivat ohjaamaan itsensä miettimään keinoja väkivallan välttämiseen ja väkivaltatilanteista pois pääsemiseen, mutta eivät kaikki. Osalla ajatukset saattoivat pyöriä väkivallassa niin, että tuloksena saattoi olla ”sadistinen kostonhimo”, kuten eräs vastaaja kertoi. Tällöin väkivalta siihen puuttumattomuuden vuoksi muuttuu vähitellen ensisijaiseksi ratkaisumalliksi.

» Radikalisoitumista. Poliisi ei tee mitään eikä halua tehdä mitään oikeistolaiselle väkivallalle. Länsimainen liberaali demokratia on liian heikko turvaamaan sen enempää ihmisoikeuksia kuin tavallisten kansalaisten arkista turvallisuuttakaan. Joko natsit hakataan vankilaan tai he hakkaavat meitä. Mitään välimuotoa ei ole.”

PELKO JA MIELENTERVEYDEN ONGELMAT

Kyselyyn vastanneet miehet halusivat kertoa tunteista, joita väkivalta oli heille aiheuttanut. Vaikka 41 % miehistä oli kokenut pelkoa tapahtuneen väkivallan vuoksi, he kertoivat, että siitä oli ollut vaikea puhua kenellekään.

» Ryöstön jälkeen on ollut vuosia hankala mennä ryöstöpaikkaa muistuttaviin paikkoihin varsinkin yksin. Olen mennyt itseni pakottamalla noihin, jotta pelkoni lievensi. On se lievennyt. Ryöstössä pysyin rauhallisen ja yritin selvittää puhumalla, kauhu iski vasta jälkikäteen.”

Varsinaisissa tilanteissa miehet saattoivat pysyä rauhallisina ja säilyttivät toimintakykynsä. Väkivallan henkiset seuraukset paljastuivat heille itselleenkin vasta jälkikäteen.

» Aamuyöllä odotin bussia rautatieasemalla ja täysin tuntematon tyyppi alkoi jollain kapulalla hutkimaan suuntaani. Hävetti suunnattomasti se, että jouduin ottamaan iskut vastaan ja puolustauduin mutta poistuin paikalta omin jaloin ja avuin. Kotona hajosin totaalisesti ja itkin koko yön mutta onneksi kumppanini lohdutti minua enkä traumatisoitunut.”

» Kokemieni väkivaltaisuuden johdosta, minulle on kehittynyt krooninen epävarmuus aina kun kävelen ulkona yksin kadulla, varsinkin pimeällä, huomaan tarkkailevani selustaani hyvin usein kävellessäni.”

Miehet kirjoittivat kuvauksissaan, että tapahtunut väkivalta sai heidät tarkkailemaan ympäristöään. Kohdattu

väkivalta saa pelkäämään sen uusiutumista, jolloin väkivallan ennakoinnista ja siihen varautumisesta tulee heille toinen luonto.

» Kaduilla kävellessä päällä on aina tietynlainen tutka. En voi tutkaa kytkeä pois päältä, seuraan koko ajan ihmisiä sillä silmällä, että onko joku uhka vai ei.”

» Mies ei voi nojata sukulaisiin, niil on omat ongelmat. Ei kavereihin tai sut hylätään juhlist, koska oot negaa, ei puolisoon koska sit olet heikko.”

Seurauksista miesten on ollut vaikea kertoa kenellekään, johtuen niin omista tunteista kuin muiden oletetuista reaktiosta väkivallasta kertomiseen. Tämä vaikeutti avun saamista. Ne, jotka olivat kertoneet ongelmista, olivat tukeutuneet erityisesti ystäviinsä mutta myös puolisoihinsa tai ammattiauttajiin.

» Olen ollut mielenterveyshoidon piirissä 15 vuotta ja olen tällä hetkellä työkyvyttömyyseläkkeellä. Väkivalta joka tähän ajoi on monitahoista ja monisyistä, mutta tämä on lopputulos itselläni.”

» Yöllisiä pelkotiloja yli 10 v ajan ja paniikkikohtauksia. Täydellinen itsetunnon ja itsearvon romahdus.”

Väkivallan aiheuttamat psyykkiset oireet saattoivat jatkaa miesten elämässä pitkään. Osa kertoi väkivallan vaikutusten olevan syynä vakaville tunne-elämän häiriöille, arjen rutiinien rikkoutumiselle, työkyvyn menettämiselle ja mielenterveyden ongelmille.

» Vuosien altistus vakavalle väkivallan uhalle on jättänyt pysyvät jäljet psyykkeeseen ja tuhonnut minun tunne-elämäni. Erityisesti teinivuosien traumat ovat olleet ongelma aikuisena. Vиноon parantuneet luut yms. fyysiset vammat eivät ole ollut elämää haittaavia samalla tavalla kuin psyykkiset oireet ja pelkotilat.”

» Syömishäiriötä, itsetuhoisuutta, viiltelyä, traumaperäistä stressihäiriötä.”

Miesten kuvailemat mielenterveydelliset oireet vaihtelivat suuresti. Yhteistä erilaisista oireista kertomiselle oli, että kertojat häpesivät niitä, eivätkä pitäneet niistä puhumista miehen roolin mukaisena. Tämä vaikeutti ongelmien käsittelyä ja avun hakemista. Fyysisistä vammoista ja niiden tuomista ongelmista miehet kertoivat selviävänsä. Psyykkiset olivat vaikeammin hallittavia.

» Ylikierroksilla tapahtuvaa spekulointia siitä, mitä olisi voinut tehdä itse tilanteessa toisin.”

Miehet kertoivat, että he miettivät väkivaltaa kerta toisensa jälkeen. Itsesyytökset olivat yleisiä, samoin erilaisten tulevien väkivaltatilanteiden miettiminen.

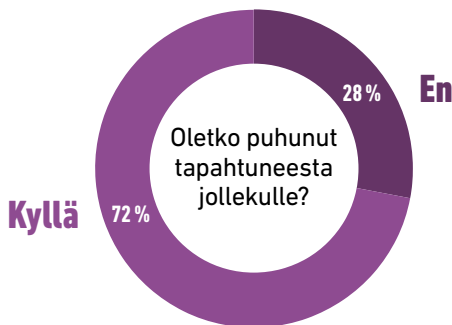
Samantyyppiset tilanteet tai paikat saattoivat palauttaa koetun väkivallan mieleen aivan yllättäen.

» *Vakava stressihäiriö, itkuisuutta samantyyppistä nähdessä esim. elokuvissa, mediassa tms.*»

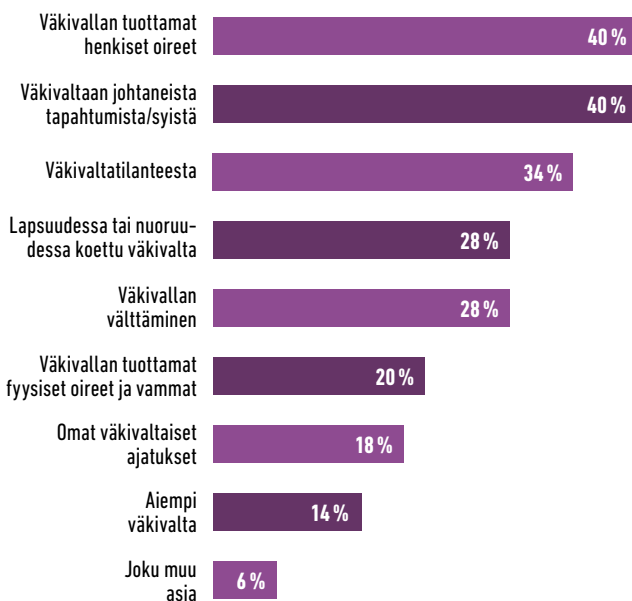
Miksi miehet eivät hae apua?

Miesten avun saamisen keskeinen este on, että miehet eivät päädy auttavien palvelujen asiakkaaksi. Tälle ilmiölle miehet antoivat monia selityksiä, joista keskeisimmiksi he kuvasivat miehen roolin väkivallan kestäjänä, epäluottamuksensa viranomaisiin, huonot kokemukset väkivaltaan puuttumattomuudesta ja sen, etteivät he tunne palveluita, joita tarvitsisivat. Vastaajista 72 % oli puhunut tapahtuneesta jollekin. Yleisimmin väkivallasta oli puhuttu kavereille.

Eniten vastaajat kokivat tarvetta selvitellä, mikä oli johtanut väkivaltaiseen tilanteeseen. Yhtä moni, eli 40 % vastaajista halusi myös keskustella väkivallan tuottamista henkisistä oireista. Sen sijaan vain 20 % halusi keskustella fyysisistä oireista, vaikka ne olisivat olleet vakavia. Tämä kertoo siitä, kuinka traumatisoivaa väkivallan kokeminen on henkisesti. Psykkisten oireiden hoitoon miehet kertoivat kuitenkin saaneensa vain vähän tukea. Kun apua oli tavoitettu, yleisin auttaja oli terapeutti.

Taulukko 9 Mistä väkivaltaa koskevista asioista olet kokenut tarvetta keskustella?

Psykkisten seurausten vuoksi miehet menettivät pahimmillaan kykyään toimia yhteiskunnassa. Väkivalta seurausineen ja tilanteen huono jälkikäsitely johtivat osalla syrjäytymiseen. Osa miehistä kertoi päätyneensä varhaiseläkkeelle koetun väkivallan ja sen seurausten vuoksi.

MIEHEN ROOLI ON KESTÄÄ VÄKIVALTA

Miesten vastauksissa heijastui mieskäsitelmä, joka korostaa selviytymistä, omaa toimintakykyä ja riippumattomuutta muista. Vaikka vastaaja itse ei kokenut tällaista mieskuvaa omakseen, vaikutti se hänen toimintaansa ympäristön ja oletusten kautta.

» *Suomalainen mies nuolee itse haavansa. Ei tässä olla itkupillejä.*»

Monien vastaajien mielestä miehen kuuluu kestää fyysistä ja psyykkistä kipua ilman, että siihen tarvitaan muiden tukea. Näin ollen väkivalta kuuluu olennaisena osan miehen elämään ja se tulisi sivuuttaa sen enempää miettimättä tai tunteilematta.

» *En koskaan kokenut luontevaksi keskustella tuntemattomille kokemuksistani ja minulle läheisille puhuminen on johtanut joko puheenaiheen välttämiseen, sivuuttamiseen tai pinnalliseen ja hedelmättömään keskusteluun. Lopulta päädyin (jo melko nuorena) siihen lopputulokseen, etten oikein tiedä haluanko oikeasti puhua kenellekään omista kokemuksistani näistä aiheista muutoin kuin ohimennen ja hyvin pinnallisesti.*»

» *Entisessä työssä oli aika normi ottaa pataa välillä ja olla ihmisille se nyrkkeilysäkki. Illanvietossa käyneistä rähinöistä ei jaksa työllistää virkavaltaa pikkujutuilla.*»

» *En hakenut apua eikä minulle tarjottu apua. Alusta asti vähäteltiin asiaa joten koin että omin voimin eteenpäin elämässä.*»

Väkivalta liittyy niin kutsutussa perinteisessä mieskuvassa kunniaan ja häpeään. Kovanyrkkinen mies saattaa edelleen olla omalla tavallaan jopa arvostettu ja pelätty, kun taas heikoksi osoittautunut mies joutuu kantamaan tappiolla jääneen häpeää.

» *Miehen ikävä kyllä edelleen voimassa olevan laumakäyttäytymisajattelun kautta väkivalta on voimaa ja hävinnyt osapuoli tuntee häpeää. Jos haavat vaan pystyy nuolemaan kaikessa hiljaisuudessa, niin näin usein myös tehdään.*»

» *Jokainen ehkä luulee olevansa se ainoa joka väkivaltaa kokenut. Se liitetään edelleen miehisyteen jos 'narisee' tällaisista asioista.*»

VIRANOMAISTEN TOIMINTAAN EI AINA LUOTETA

Poliisin toimintaan monet vastaajat suhtautuivat epäilevästi. Poliisin toiminta rikospaikalla koettiin useissa vastauksissa puolueelliseksi ja kääntyvän pahoinpideltyä vastaan. Pahimmillaan poliisin koettiin käyttäneen suhteetonta väkivaltaa ja olleen kykenemätön erottamaan uhria tekijästä. Tästä saattoi seurata turvattomuuden tunnetta ja luottamuksen puutetta viranomaisia kohtaan.

» Ensimmäisellä kerralla tein, mutta koska lääkäriä ei tarvittu, niin se lähinnä kirjattiin vastaanotetuksi ja unohdetuksi. Osasin nimetä yhden pahoinpitelijöistä, mutta häneen ei oltu edes yhteydessä.”

» Yritin tehdä ilmoituksen, poliisi ei uskonut. Tämä tapauksessa, kun leuka murtui. Ei tullut verta, joten mitään ei heidän mielestään ollut tapahtunut.”

Rikosilmoituksen tekeminen pahoinpitelystä koettiin useissa vastauksissa turhaksi, koska se ei vastaajien mielestä johtaisi kuitenkaan mihinkään.

» Poliisi tuli paikan päälle, annoin tuntomerkit, mutta tekijä oli kerennyt haihtuu jo. Mitä noihin lääppimisiin tulee, niin ei kukaan kuitenkaan ota miesten kokemuksia tosissaan.”

» Poliisi ilmoitti suoraan, ettei ilmoituksen tekeminen kannata, vaikka tekijä oli kiinni.”

» Poliisin tulo tapahtumapaikalle kestää liian kauan, jolloin tekijät ovat yleensä kadonneet. Toisaalta poliisi on myös kentällä vastannut olevansa kiinni toisessa hälytyksessä ja kehottanut tekemään rikosilmoituksen. Rikosilmoitukset tällaisista eivät yleensä johda mihinkään muuhun kuin turhaan ajankäyttöön ja tilastomerkintään.”

Erityisenä huomiona monissa kommentteissa oli, kuinka avuton mies voi olla naisen julkisella paikalla tekemän väkivallan edessä. Sekä ulkopuoliset seuraajat että poliisi omaksuivat vastaajien mielestä liki automaattisesti naisen puolen, vaikka juuri tämä on tilanteessa väkivallan aloittaja ja tekijä.

» Poliisi ei ota vakavasti miehen naiselta saamaa väkivaltaisista kohtelua, olen sen nähnyt sivustakatsojanakin niin monta kertaa.”

» Mies on aina muiden silmissä syyllinen, itkevää naista uskovat kaikki. Jopa poliisi sen viitsimättä se enempiä tutkia faktoja. Olen kuullut poliisin suusta toteamuksen: joo, voi olla että olet syytön, mut me nyt viedään sut kuitenkin putkaan, ni kyllä se emäntä sitte rauhoittuu huomiseksi.”

» Nainen löi nyrkillä kasvoinhin paikassa, jossa kamerat. Rikosilmoitus tehty, ei tutkittu.”

» Epäoikeudenmukaisuuden tunne, nainen oikeuttaa itsensä lyömään eikä tahdo ymmärtää, että hän ei ole oikeutettu missään tilanteessa lyömään. En tiedä, onko se joillain naisilla se viimeinen oljenkorsi olla tilanteen herra, luottaen siihen, että mies ei lyö takaisin. Tähän liittyen yhteiskunnalliset rakenteet, nainen jos lyö miestä, sitä painetaan villaisella ja se on vähäpätöinen asia. Mutta auta armias jos mies lyö naista, olet ikuisesti naisten hakkaaja oli se ”lyönti” mitä vain.”

Joidenkin vastaajien mukaan oli parempi selvillä asioita itse, koska rikosseuraamukset olisivat voineet kohdistua syyistäkin myös itseä kohtaan.

» Olisin todennäköisesti itse saanut syytteen, mikäli olisin jäänyt paikalle, vaikka kyseessä oli itsepuolustus.”

» Iso joukko todistaisi minua vastaan (oikeusriski). Poliisia ei kiinnostanut, vaikka ottivat lyöjän kyytiin (minua lyötiin poliisiauton edessä).”

Miesten katkeruutta lisäsi kokemus, että oikeuslaitoksen tarjoama rikosprosessi on raskas ja hyödytön. Pahoinpitelijät pääsevät vastaajien mielestä seurauksitta tai vain pienin sakkorangaistuksin, mikä koetaan turhauttavana. Siksi rikosilmoitusten tekemiseen ei myöskään haluttu tuhlaata energiaa.

» Pitkä oikeusprosessi, joka kesti vuositolkulla. Söi älyttömästi resursseja ja lopulta johti kriminaalien jälkikäteisahdisteluyrityksiin, joille ei oikein voinut mitään. Sain korvausta lopulta noin 120 € kaikesta. Heh heh.”

Tuomioiden vähäisyyden lisäksi miehet kertoivat pelkäävänsä, että väkivaltarikosten tutkinta tai oikeuskäsittely saattaisivat kääntää tilanteen pääläelleen ja he itse joutuisivat syytetyiksi, vaikka olisivatkin vain puolustaneet itseään. Kaikkein vastahakoisimpia viranomaisiin tukeutumisessa olivat ne, joiden kohdalla oikeuslaitos oli tuottanut vastaajan mielestä väärä päätöksiä.

» Porukka kävi päälleni ja lyötiin kuin vierasta sikaa. Löin kerran takaisin ja sain tuomion, koska todistivat että olen hyökännyt heidän päälleen.”

KOULUKIUSAAMISEEN EI PUUTUTTU, PUUTUTAANKO MUUHUNKAAN

Oma väkivallan alalajinsa oli kouluväkivalta, jota käsiteltiin 122 vastauksessa. Sitä kuvattiin monipuolisesti ja sen merkitystä palveluihin hakeutumiseen kuvattiin keskeiseksi. Kuvauksissa koulussa väkivalta oli saattanut jatkua vuosia ilman, että siihen olisi puututtu tai että koulun ulkopuoliset viranomaiset olisivat ottaneet sitä tosissaan. Tämä sai pojat tuntemaan, ettei heihin kohdistuvaan väkivaltaan haluta puuttua.

» Pahoinpitelyä koulussa ei pidetä minään, vaan jatkuvasti rinnastetaan nimittelyyn tai "leikistä ulos jättämiseen" kun tälläkin hetkellä sadat ellei tuhannet yksinäiset pojat vaan toivovat, että heidät joskus jätettäisiin rauhaan sen ainaisen potkimisen, omaisuuden tuhoamisen ja raa'an kiduttamisen sijaan."

» Koulukiusaamistapauksia viranomaiset eivät kokemukseni mukaan ota kovin vakavasti. Yritettiin tehdä rikosilmoitus, sitä ei käytännössä noteerattu."

Kun koulussa pojille muodostui käsitys, ettei heitä suojella, he alkoivat ajatella laajemmin, ettei miehiin kohdistuva väkivalta ole yhteiskunnan silmissä tärkeää. Tämä sai heidät ajattelemaan, ettei väkivaltaan tästä syystä myöhemminkään kannata hakea apua.

» Välillä tulee sellainen olo kuin väkivalta kuuluisi miesten elämään ja siksi sille ei tehdä mitään. Alkaa jo siitä, että koulukiusaamiseen ei puututa."

PALVELUITA EI LÖYDÄTÄ, EIKÄ TUNNETA

Vastausten perusteella miehet tuntevat huonosti erityisesti kriisiauttamisen palveluita. Miehet eivät olleet ennen väkivaltaa tutustuneet auttavien tahojen toimintaan. Väkivaltaa kohdattuaan he kokivat tiedon löytämisen vaikeaksi.

» En tiennyt, että kenelle siitä voisi puhua, ei varsinaisesti kukaan kertonut tai antanut ohjeita että mihin suuntaan kannataisi olla yhteydessä."

» Lisää tietoa tarvittaisiin, mainoksia, lappuja, flyereita. Mitä tahansa, jossa muistutetaan että asian kanssa ei tarvitse jäädä yksin. En ole

koskaan nähnyt yhtäkään väkivaltaan liittyvää tarjottua apua koskevaa mitään mainosta, missään media muodossa."

Miesten väkivallan normalisoitumiskokemukseen kuului, että myös auttavat tahot saattoivat sivuuttaa miehen avuntarpeen. Tämä saattoi näkyä sopivien palveluiden piiriin ohjauksen puutteena, vaikka mies tarvitsisi keskusteluapua psyykkisiin oireisiinsa. Tämä siitä huolimatta, että osa miehistä kertoi hankalista-kin psyykkisistä oireista, jotka väkivallan kokeminen oli laukaissut.

» Puhujia olisi, jos olisi kuuntelijoita. Usein minulle on viitattu kintaalla, naurettu jopa. Naisia kohdistuvaa väkivaltaa käsitteleviä tahoja on useita ja niitä rahoitetaan. Miksei meillä ole tätä? Seta tai Amnesty eivät välitä, eikä yksittäinen henkilö tahdo alkaa asiaa ajamaan."

» Ei tunnu olevan apua missään. Ja miesten kokemaa väkivaltaa ei oteta tosissaan usein."

Miehet kuvasivat ongelmalliseksi, että he eivät löytäneet sopivia auttavia tahoja. Palveluiden koettiin olevan naisille suunnattuja tai ainakin sellaisia, etteivät miehet olleet niihin tervetulleita.

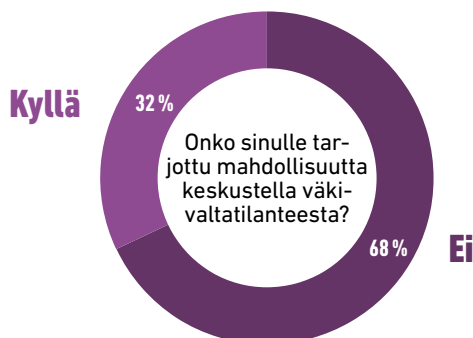
» Miespuolinen ystäväni joutui seksuaalisen väkivallan uhriksi. Hänet ohjattiin hakeutumaan naistenklinikalle, jotta asia voitaisiin ottaa käsittelyyn. Siellä hän sai kokea julkisen nöyryytyksen, kun hänelle huudettiin, että mitä sinä täällä teet, tämä on naistenklinikka!"

Miksi miehet eivät saa apua kohtaamaansa väkivaltaan?

Miehet kertoivat vastauksissaan, ettei avunsaanti ollut taattua, vaikka mies olisikin päättänyt hakea apua. Miehet kuvasivat tähän syyksi auttajien osaamisen ja asenteet, joiden vuoksi heitä ei autettu. Vastauksissa korostuivat erityisesti poliisiin kohdistuvat odotukset ja siinä koetut

pettymykset. Tämä on luonnollista, sillä usein poliisi on ensimmäinen viranomainen, jonka väkivallan uhriksi joutuneet miehet kohtaavat tapahtumapaikalla.

Ensimmäinen kynnys avun saamiseen oli ammattilaisten

vakuuttaminen väkivallan uhrin avun tarpeesta. Miehet kokivat, että heidän täytyy todistaa oma avun tarpeensa ja asemansa uhrina saadakseen apua. Tämä sai miehet olemaan hakematta apua.

» Lääkäri ei kiinnostunut ja mt-puolella oli tilanteen kuin tilanteen jälkeen ruuhkaa, joten asia ei edennyt.”

Miehet kertoivat tietävänsä, että heitä pidetään oletusarvoisesti syyllisinä väkivaltaan. Erityisesti poliisin tekemistä virheistä väkivaltatilanteiden arvioinnissa kerrottiin tarinoita. Sukupuolen kerrottiin vaikuttavan avun hakemiseen, jos uhrina oli mies ja tekijänä nainen. Viranomaisten arvioitiin tekevän paljon olettamuksia ja niistä johtuen myös virhearvioita näissä tilanteissa.

» Poliisikaan ei suhtaudu vakavasti - ”siis otatsä naiselta turpaan??”. ”Joo, kyllä otan, koska jos löisin takaisin, niin se olisin minä, jonka veisitte putkaan.”

» Miesten ainainen oletusarvoisesti syylliseksi asettaminen vähän asiassa kuin asiassa saisi vähentyä.”

» Poliisin ei pitäisi vähätellä toimintaa varsinkin, jos esim. katuväkivalta on yksipuolista tai paapoa väkivaltaisista ulkomaalaisia.”

Väkivallasta poliisille puhuessa näiden koettiin vähättelevän väkivaltaa ja sen seurauksia. Tämän koettiin estävän miehiä saamasta tarvitsemaansa apua.

» Ikävää noissa tilanteissa on lähinnä se, että ensisijainen henkilö, jonka kanssa uhri päätyy keskustelemaan on tilannetta selvittävä poliisi. Omassa tilanteessa asiaa hoitaneelle - muutenkin

ylityöllistetyille - poliisille uhrin henkinen tilanne ei näyttänyt kuuluvan toimenkuvaan.”

Poliisin toimintaan ja siinä koettuihin arviointivirheisiin kiinnitettiin myös erityistä huomiota, kun väkivalta tapahtui etnisten ryhmien välillä. Etnisten vähemmistöjen miehet kokivat poliisien suojaavan niin toisiaan kuin valkoihoisia. Tämä vähensi heidän luottamustaan poliisiin ja siihen, että suomalainen yhteiskunta suojaa heitä.

» Väkivallan tekijää säälitään usein herkemmin kuin sen uhria, erityisesti jos tekijä on suomalainen ja/tai poliisi.”

Valtaväestöä edustavat miehet taas kertoivat näkemyksistään, joiden mukaan viranomaiset eivät ota heidän uhriksi joutumistaan tosissaan, jos väkivallan tekijöinä ovat etniset vähemmistöt. Heille tämä aiheutti epäluottamusta poliisin toimintaa kohtaan ja tunteen, että eri ryhmiä kohdellaan Suomessa eri tavalla.

» Poliisin tulisi lopettaa ulkomaalaisten tekemien väkivallan tekojen ignooraaminen (kokemusta on) lisäksi olisi ihan kiva, jos poliisi ei veisi putkaan uhria ja ottaisi edes epäiltyjen henkkarit ylös. Poliisin toiminta kentällä on ihan avainasemassa. Väkivalta tapahtuu pääosin viikonloppuisin ja siihen liittyy alkoholi. Silti poliisin tulisi jaksaa pyrkiä kuuntelemaan tapahtumaan liittyviä ihmisiä, että tunnistaisivat kuka on uhri ja kuka syyllinen.”

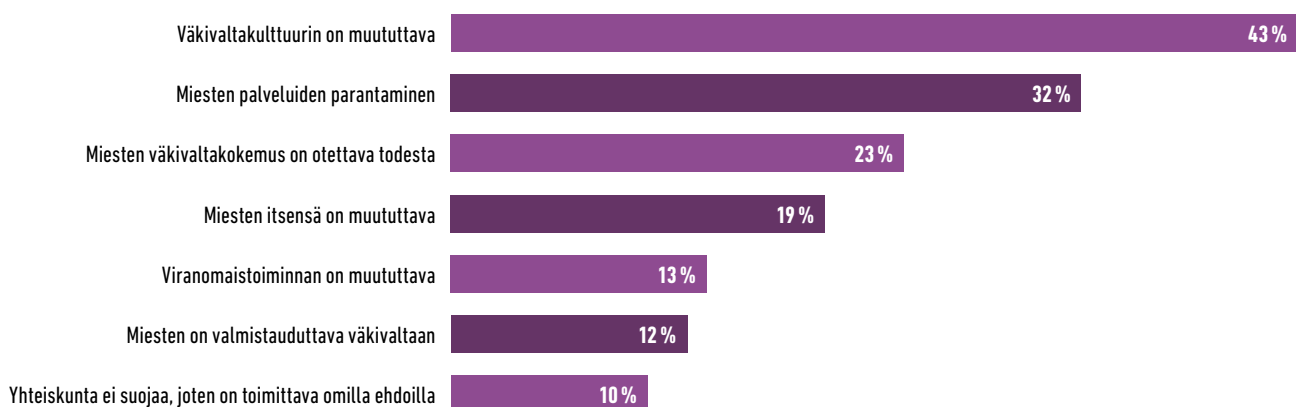
» Jos sellaisen olemassaolo edes suostuttaisiin tunnistamaan. Helsingissä tämä väkivalta tulee nykyisin yleisimmin etnisiltä nuoriso/nuorimies-joukoilta. Se tarkoittaa sitä, että kynnyksensä puuttumiseen nousee ylivoimaiseksi viranomaisten ja poliisin puolelta.”

Mitä keinoja miehet esittävät väkivallan vähentämiseen?

Kysyimme vastaajilta, mitä ideoita ja ehdotuksia vastaajilla olisi väkivaltaa kohdanneiden miesten auttamiseen. Ehdotuksensa esitti 533 vastaajaa. Vastaukset vaihtelivat pitkistä pohdinnoista lyhyisiin käytännön ehdotuksiin.

Ehdotuksista kaikki eivät ehkä olleet yhtä toteuttamiskelpoisia tai väkivaltaa vähentäviä, mutta niistä saadaan käsitys siitä, mitä vastaajat itse katsoisivat toimiviksi keinoiksi väkivallan vähentämiseen.

Taulukko 10 Mitä keinoja miehet esittivät väkivaltaa kokeneiden auttamiseen

Kun miesten ehdotukset luokitellaan sisältöjen perusteella, nousee esiin seitsemän päälinjaa, joita ehdotettiin yli 50 kertaa.

Vastauksissa yleisimpiä olivat näkemykset, joissa katsottiin miesten kohtaaman väkivallan olevan kulttuurillinen ongelma, ja jonka muuttamiseen tarvitaan pitkään jatkuvaa väkivaltakulttuurin muutosta. 43 % vastanneista esitti tällaisia ehdotuksia. Samoilla linjoilla oltiin niissä ehdotuksissa, joissa 19 % vastaajista katsoi, että miesten on itse oltava sukupuolena muuttamassa käsityksiään väkivallasta ja sen uhriksi joutumisesta.

Toiseksi pääryhmäksi kulttuurin muuttamisen ohessa voidaan katsoa ehdotukset, joissa toivottiin käytännön muutoksia, joista väkivaltaa kokeneet miehet voisivat hyötyä. Näitä muutoksia olivat miesten väkivaltapalveluiden parantaminen (32 %), miesten väkivaltakokemuksen tosissaan ottaminen (23 %) ja viranomaistoiminnan käytänteiden muuttaminen (13 %).

Viimeisenä pääryhmänä esille tulivat kaksi vastausryhmää, joissa miehet olettivat, ettei väkivaltakulttuuri ole lyhyellä tähtäimellä muuttumassa. Tästä lähtökohdasta 12 % vastanneista antoi miehille ohjeita väkivaltatilanteiden välttämiseen ja niistä selviämiseen. Viimeisenä ryhmänä 10 % neuvoja antaneista kehotti käyttämään yhä kovenevaa väkivaltaa, koska mitään muuta suojaa ei ole tarjolla.

VÄKIVALTAKULTTUURIN ON MUUTUTTAVA

» Kun tätä tasa-arvoa nyt tungetaan joka helvetin tuutista, niin silloin pitäis OIKEESTI olla tasa-arvosta, eli ottaa huomioon myös MIEHET, hekin kokee ahdistelua, väkivaltaa, hekin saa henkisiä kolhuja.”

» Tuntuu että elämme yhteiskunnassa, jossa tasa-arvoa vaalitaan kaikin keinoin. Kaikesta huolimatta kehitys on tuntunut siltä, että miehen kokemukset (eritoten Seksuaalinen väkivalta) ovat toisarvoisia. Olen itse kokenut paremmaksi ideaksi vaieta kokemuksistani, lukuun ottamatta luotettavia ystäviä ympärilläni. Ehdottoman tärkeää olisi, että myös mieheen kohdistuvasta väkivallasta puhuttaisiin julkisuudessa. Niin kauan kun sitä pidetään toisarvoisena se myös jatkuu ja apua siihen ei haeta.”

Ehdotuksissaan miehet katsoivat, että kulttuurisia oletuksia miehuudesta ja väkivallasta tulisi purkaa, jos väkivaltaa halutaan pysyvästi vähentää. Näiden oletusten ja asenteiden katsottiin olevan syynä sekä miesten väkivaltaiseen käytökseen, että sen uhriksi joutumisen normalisoituneisuudelle kulttuurissamme.

» Väkivaltaa kokeneiden miesten avuksi olisi, jos yleisellä tasolla väkivalta ja ”miehekkyyden” eroteltaisiin entistä selkeämmin toisistaan.”

» Mielestäni isoin apukeino olisi kulttuurillisesti pois pääsy maskuliinisesta ”äijä”-ajattelusta. Miehet ei itke, jotkut miehet on vähän väkivaltaisia ja se on ok, turpaanveto on joskus hyväkin asia jne. Aivan helvetin alkukantaista ajattelua, joka on ikävä kyllä edelleen voimissaan.”

Mieskulttuurin ja väkivallan sidokseen miehet liittivät palautteissaan ajatuksen miesten roolin rajoittavuudesta. Tunteiden osoittamisen rajaamisen ja herkkyyden välttämisen nähtiin estävän miehiä pitämästä itsestään huolta ja ruokkivan väkivaltaa.

» Koko miesrooli pitäisi onnistua purkamaan. Kaikki siihen liittyvät hölmöt uskomukset. Myyttinen kova ja tunteeton, kylmän looginen MIES! hahmo pitäisi romuttaa. Tunteille ja tunneherkkyydelle pitää saada yhteiskunnassa tilaa ja oppia katsomaan jokaista yksilönä. Ja jokaisen olisi kyettävä omalla kohdallaan antamaan itselleen lupa herkkyyteen.”

Miesten väkivaltakulttuurin muuttaminen johtaisi ehdottajien mielestä miesten avunsaannin paranemiseen. Miehet, jotka eivät apua hae ja joiden ei oleteta sitä väkivallaltaan tarvitsevan, eivät myöskään siihen apua saa.

» Väkivallan hiljaisen hyväksynnän kulttuuriin pitäisi puuttua. Olen asunut muutaman vuoden ravintolan yläkerrassa ja todistanut ikkunasta, miten joka toinen ilta miestä lyödään kadulla. Poliisi on soitettu paikalle vain noin 1/20 tapauksessa. Lyöminen ja lyödyksi tuleminen on edelleen ihan ”perus juttu” monelle miehelle, varsinkin pienillä paikkakunnilla. Väkivaltatilastot eivät näitä tapauksia näytä.”

Miesten kulttuurin muuttumisen pitäisi palautteiden mukaan olla jotain, johon miehet itse osallistuvat. Mieskuvan muuttamisessa naisten käsitysten muuttaminen ei riitä, vaan miesten tulee olla itse aktiivisia muutoksen tuottamisessa.

» Yksi suuri ongelma on, että aihe on edelleen monille tabu eivätkä monet miehet kehtaa puhua asiasta saatikka hakea apua. Asiaa on vähätelty jo pitkään myös miespiireissä ja ”älä valita” ja ”kaikkihan sitä joskus turpaan saa” asenteet aiheuttavat vain lisää vahinkoa (...) Uskon että näiden asenteiden korjaaminen vähentäisi väkivaltaa, sekä helpottaisi siitä kertomista ja keskustelua ja täten myös vähentäisi sen aiheuttamia haittoja.”

Varhainen puuttuminen kannattaisi - erityisesti kouluissa

Vastaajien antamissa ehdotuksissa väkivallan vähentämistä tukevan kulttuurimuutoksen tulisi alkaa varhaisessa vaiheessa. Miesten väkivalta painottuu nuoriin miehiin, joten tuen ja tiedon jakamisen tulisi kohdistua heihin.

”Tämä on oman kokemuksen mukaan enimmäkseen nuoria ja syrjäytyneitä koskeva ilmiö. Olisi hyvä lisätä kouluvalistusta, ehkä somekampanjoita. Väkivalta on väkivaltaa, ja rikos myös siellä nakkikiskajonossa.”

Vastajien perustelut varhaisen puuttumisen merkitykselle liittyivät miesten sukupuoli- ja väkivaltakäsitysten muodostumiseen. On helpompaa antaa arvoja kuin muuttaa niitä.

”Mielestäni miesten kokemaan väkivaltaan pitäisi puuttua aikaisessa vaiheessa. Varhaiskasvatuksesta lähtien väkivalta ja vahvemman oikeus pitäisi kuvata moraalittomana.”

Vastajien ehdotuksessa varhainen puuttuminen alkaisi jo peruskoulussa tai jopa varhaiskasvatuksessa. Tämä mahdollistaisi heidän mukaansa tulevien poikien väkivallattomuuden. Jos varhaisessa puuttumisessa ei onnistuta, lasten keinot väkivallan välttämiseen ovat vähissä.

”Jo koulussa aloitettu opetus empaattisempaan suuntaan sekä koulukiusaamiseen puuttuminen. ”Pojat on poikia” ja ”kyllähän nyt mies kivun kestää” tyyppisen ajattelun kitkeminen.”

Väkivallattomuuden ideaaliin vastaajat liittivät myös riittävän turvallisuuden tarjoamisen pojille. Samalla kun poikia ohjataan olemaan käyttämättä väkivaltaa, heitä tulee suojata väkivallalta. Jos pojat joutuvat väkivallan uhreiksi, yhteisön tulee lopettaa väkivalta, jotta poikien ei tarvitse sitä käyttää tai katkeroitua huomattuaan, ettei yhteisö suojaa heitä.

”Jos kouluissa kyettäisiin puuttumaan näihin asioihin, niin väkivallan kierre heikentyisi huomattavasti.”

”Minulla ei ole kokemani jälkeen pisaraakaan myötätuntoa kiusaajia kohtaan jäljellä, ja kiusattuja olen valmis opettamaan tappelemaan ja kannustamaan väkivaltaan vastaamiseen rankemmalla väkivallalla heidän oman selviytymisensä vuoksi. (...) Jos minä saan joskus lapsia, pidän huolta, että heiltä luonnistuu leukaluun murskaus ennen ensimmäistä koulupäivää, ihan vaan varmuuden vuoksi. Lapsi on toiselle susi, ja vain tyttölapset saavat apua ja sympatiaa siinä missä poikien kokemukset hyssytellään piiloon tai vähätellään rinnastamalla johonkin vitun nimittelyyn. Kiehuu heti kun edes ajattelen asiaa.”

Tähän varhaiseen muutokseen miehet liittivät miesten kokeman väkivallan vähäisen huomion julkisuudessa. He pitivät tärkeänä, että kasvavat miehet tulisivat median esimerkkien kautta tietoisiksi siitä, että myös miehet voivat joutua väkivallan uhreiksi ja hakea apua tilanteeseen.

”Ensimmäinen asia on, että miesten kokemaa väkivaltaa ei tulisi vähätellä. Tähän liittyy, että julkisuudessa ei tulisi käsitellä pelkästään naisten kokemaa väkivaltaa, vaan väkivaltaa ylipäätään.”

Väkivallasta tiedon saamisen varhaisessa vaiheessa nähtiin muuttavan poikien käsityksiä. Varhainen päättäväinen puuttuminen väkivaltaan antaisi pojille perusturvallisuuden, jota he tarvitsevat. Pojat, jotka luottavat siihen, että heidänkin koskemattomuuttaan arvostetaan, ovat lopulta miehiä, jotka uskaltavat ja osaavat suojata itseään väkivallalta, eivätkä käytä sitä muita vastaan.

”Välillä tulee sellainen olo kuin väkivalta kuuluisi miesten elämään ja siksi sille ei tehdä mitään. Alkaa jo siitä, että koulukiusaamiseen ei puututa.”

”Kynnystä puhua väkivallan kohtaamisesta ja sen uhasta arjessa pitää madalta. Miehillä itsellään pitää olla turvallinen ympäristö jakaa turvattomuuden tai koskemattomuuden rikkoutumisen kokemuksiaan ilman pelkoa siitä, että niille nauretaan tai niitä vähätellään. Myöskään seksuaalisuutta tai parisuhdestatusta ei saa olettaa tai arvailla tai väkivaltaa kuitata vähättelevillä kommentteilla kuten ”ainahan ne homot riitelee.”

”Ylipäänsä asian kunnollinen julki tuominen. Koko aihe tuntuu olevan edelleen lähes normaalia: miesten keskinen väkivalta on harmitonta tappelua, ellei henki lähde ja naisten miehiä kohtaan tekemä väkivalta on lähes tabu.”

Se, että miehet kokivat jääneensä yhteiskunnan suojan ulkopuolelle, tai jopa niin, että yhteiskunta olettaa miehet syyllisiksi, sai miehet epäilemään yhteiskunnan yleistä reiluutta ja omaa rooliaan siinä. He kertoivat väkivaltaan puuttumattomuuden aiheuttavan katkeruutta, perustui se sitten sukupuoleen, yhteiskuntaluokkaan, etniseen taustaan tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Miehet halusivat esimerkein kertoa epäoikeudenmukaisuudesta, jonka purkamisen he katsoivat välttämättömäksi väkivallan vähentämiseksi.

”Vika on tässä kiroitussa yhteiskunnassamme, jossa muun muassa rikkaampien perheiden kuspäiset isät ja äidit opettavat jälkikasvullensa korkeintaan valheellista paremmuutta ja viranomaiskoneisto tuntuisi päästävän sen jälkikasvun seuraamuksista. En väitä, etteikö kuspäitä ihmispetoja tulisi kaikista yhteiskuntaluokista ja kaikista uskontokunnista. Se on tämä Suomen henkinen ilmapiiri vain sellainen, että vahvemman oikeutta ilmeisesti vaalitaan ja sen käyttöä katsotaan aivan liian paljon läpi sormien.”

VÄKIVALTA TULISI KÄSITELLÄ TASA-ARVOISESTI JA PALVELUJA ON KEHITETTÄVÄ

Väkivallan uhrien avun ulkopuolelle jäämiseen ehdotettiin avuksi matalan kynnyksen palveluita, joista miehet kokivat erityisesti vertaiskohtaamisen helposti lähestyttäväksi ja hyödylliseksi.

Miesten asema väkivallan uhreina tulisi tunnustaa

Miehet katsoivat, että väkivaltaa kokeneiden miesten auttamisen tiellä on, ettei tätä väkivaltaa oteta tosissaan. Aseman parantaminen on mahdotonta, jos miehiin kohdistuvaa väkivaltaa ja heidän asemaansa väkivallan uhreina ei olla valmiita edes myöntämään.

▮▮ *Tabu pitäisi murtaa. Miesten ei tarvitse sietää väkivaltaa eikä niellä sitä itsekseen. Miesten kokemaa väkivaltakin pitäisi ottaa tosissaan.*

Kritiikkiä vastaajat esittivät tilanteista, joissa kokivat, ettei väkivaltaa myönnetty vakavaksi, väkivaltaa pidettiin normaalina, väkivallan vakavuutta vähäteltiin ja sen seurauksia ei myönnetty.

▮▮ *Vaikka miehet usein ovat aggressiivisempia kuin naiset, olisi hienoa, että väkivaltaa kokeneita miehiä ei väheksyttäisi vain koska ovat väkivaltaisen sukupuolen edustajia.*

Muutoksia miehet katsoivat tarvittavan laajalla yhteiskunnallisella tasolla ja keinoiksi he ehdottivat laajaa kampanjointia, kouluista lähtevää asenneilmapiirin muutosta ja yleistä keskustelua miesten asemasta väkivallan uhreina.

▮▮ *Ehdottoman tärkeää olisi, että myös mieheen kohdistuvasta väkivallasta puhuttaisiin julkisuudessa. Niin kauan kun sitä pidetään toisarvoisena se myös jatkuu ja apua siihen ei haeta.*

Esteiksi miesten kokeman väkivallan myöntämiselle miehet kuvasivat miesten keskeisten asenteiden lisäksi viranomaistoiminnan ja naisten asenteet. Nopeita ratkaisuja näihin ei esitetty, vaan tulosten nähtiin seuraavan pitkällistä kulttuurin muutosta.

▮▮ *Olisi helpottavaa, jos kauniimpikin sukupuoli ymmärtäisi millaista on elää miehenä, millaisiin tilanteisiin se ihmisen asettaa ja tunnistaa etuoikeutensa väkivaltaan liittyen.*

Viranomaistoiminnan tulee kohdella miehiä tasa-arvoisesti

Vastaajista 13 % koki, etteivät viranomaiset ja laki kohtaa heitä tasaveroisesti ja tämän tulisi muuttua. Kritiikkiä esitettiin satunnaisesti mm. hoitohenkilökuntaa ja sosiaalityöntekijöitä kohtaan, mutta valtaosa kritiikistä kohdistui poliisin ja oikeuslaitoksen toimintaan. Vastaajien mukaan miesten sukupuoli saattoi heidät väkivallan

uhrina eriarvoiseen asemaan niin rikostilanteiden selvityksessä, rikostutkinnassa kuin oikeusprosessissakin. Tästä syystä he eivät kokeneet saavansa tasaveroista suojaa väkivallalta.

▮▮ *Miesten kokemaa väkivaltaa pitäisi saada yhtä lailla esiin ja otsikoihin, niin väkivaltaa kokeneet miehet tajuaisivat, että eivät ole yksin asian kanssa eivätkä suotta häpeilisi tilannettaan. Asiallista olisi nostaa esiin kysymys siitä miksi oikeusministeri puhuu johdonmukaisesti nollatoleranssista naisiin kohdistuvaan väkivaltaan, ikään kuin miehiin kohdistuva väkivalta ei olisi ongelma lainkaan.*

Ehdotuksissa miehille ei haettu erityiskohtelua. Kirjoittajat kokivat, että olisi oikeudenmukaista kohdella uhreja yhdenmukaisesti lain edessä riippumatta sukupuolesta tai rikostyypistä.

▮▮ *Yleinen suhtautuminen saisi vakavoitua. Toki ymmärrän, että väkivaltatilanteet ovat järkyttäviä naiselle, mutta pidän aivan uskomattomana asennetta, jossa miesten pitääkin kestä vähän osuuta, ja perustetaan vaikka mitä kampanjia ja toimikuntia naisen kokeman väkivallan nollatoleranssille sen sijasta, että pyrittäisiin kaiken väkivallan nollatoleranssiin.*

Miehet korostivat ehdotuksissaan, että myös muun kuin fyysisen väkivallan kohtaaminen tulisi ottaa huomioon – silloinkin kun uhrit ovat miehiä.

▮▮ *Seksuaalinen väkivalta - Käsitellään tapaukset sukupuolettomana ja langetetaan rangaistukset.*

▮▮ *Yleisen ilmapiirin muutos miehiin kohdistuvasta väkivallasta. Henkinen väkivalta jää usein vähättelyn myötä ulos keskusteluista, eikä sitä välttämättä huomata edes olevan.*

▮▮ *Katuväkivallasta puhutaan paljon miesten kohdalla. Koen, että miesten kokemaa seksuaalista, henkistä ja lähisuhdeväkivaltaa ei tunnusteta juuri ollenkaan. Näistä puhutaan vain, kun uhri on nainen. Miehellä ei ole mitään paikkaa minne mennä: ei ole miesten tai poikien turvataloja, toisin kuin naisille ja tytöille. Itse en ainakaan ole koskaan kuullut sellaisista.*

Ehdotuksissa väkivaltaa kohtaavien viranomaisten osaamiseen toivottiin parannusta. Kaikkien väkivaltaa kohtaavien henkilöiden taitojen lisäämistä opettajista sairaanhoitohenkilökuntaan nostettiin esiin, mutta suurimpana ryhmänä 32 miestä nosti esiin poliisin taitojen lisäämisen niin väkivallan tunnistamisessa, väkivaltatilanteiden purkamisessa kuin miesuhrien hoitoonohjauksessakin.

» Asian nostaminen esiin julkiseen keskusteluun ja tiedottaminen viranomaisille ja hoitohenkilökunnalle. Isoimmaksi ongelmaksi koen juuri, että asiasta ei puhuta tarpeeksi eikä esimerkiksi hoidossa usein osata kysyä tai ohjata väkivaltaa kokeneita tai tekijöitä vaan vastuu tuoda asia esille ja löytää apua jää itselle.”

» Ainakin poliisi voisi ohjata uhreja vertaistukiryhmiin tai muihin asiantuntijapalveluihin. Ehkä jokin keskusteluapua tarjoava puhelinpalvelukin voisi toimia.”

» Saisi edes oikeutta, mutta kun Suomen mätä oikeuslaitos lyö lyötyä, murtaa uhrin ja palkitsee ammattirikolliset.”

Miehille parempia palveluja - mieluusti vertaistukena

Kun väkivaltaa on tapahtunut, miesten tulisi vastaajien mukaan saada siihen halutessaan apua. Asiaa kommentoineet vastaajat kokivat, etteivät nykyiset palvelut olleet riittävän hyvin miehille suunnattuja.

» Väkivaltaa kokeneen tulisi saada rikosilmoituksen/sairaalakäynnin jälkeen välittömästi yhteydenotto taholta, joka auttaa käymään läpi tapahtumaa. Miehenä koen, että minut on jätetty täysin yksin tilanteissa, joissa kuka tahansa olisi jälkepäin tarvinnut edes hetken keskustella tapahtuneesta väkivallasta.”

Miesten ehdotuksissa hoitoketjujen alkaminen heti ensimmäisistä miehiä kohtaavista tahoista olisi olennaista. Väkivallan kanssa miehet tarvitsevat apua ensi-kohtaamisesta terveydenhoitoon, oikeuslaitokseen ja väkivallan jälkikäsitteilyyn saakka. Ehdotuksia tehneet miehet kertoivat näkevänsä selviä epäonnistumisia kaikilla näillä osa-alueilla.

» Vertaistuki, jota olisi hyvä jo tapausta tutkivien poliisien tarjota.(...) Systemaattinen yhteystietojen tarjoaminen väkivallan uhreille joko poliisilta tai terveydenhuolloilta olisi fiksu.”

Palveluihin hakeutumisessa miehet korostivat, että palveluihin pitäisi päästä anonyymisti ja mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Yksittäisissä vastauksissa korostettiin myös palveluihin nopeasti pääsemisen merkitystä.

» Avunsaanti helpommaksi, mielipideilmaston muuttuminen miehelle helpommaksi, ottaa huomioon sosiaalinen paine, vertaisen ryhmää enemmän, anonyymisiä auttavia palveluita.”

» Mielestäni kaikenlaisen väkivallan uhriksi tai osalliseksi joutuneille pitäisi automaattisesti tarjota keskusteluapua. Omalla kohdallani seuranneista vihan tunteista ylitse pääseminen oli vuosien yrittämisen takana.”

Miesten vastauksissa väkivallan käsittelyyn ehdotettiin auttamiskeinoksi eniten vertaisauttamista, jonka nosti ratkaisuna esiin 41 miestä.

» Vertaistuki voisi toimia. Keskustelut muiden vastaavaa kokeneiden kanssa.”

» Väkivallasta puhuminen sellaiselle, jolla siitä ei ole syvällistä kokemusta on erittäin vaikeaa, jopa turhaa. Jos mahdollista niin aina vertaisryhmä, jossa samaa kokeneita.”

Vertaistueksi miehet ymmärsivät keskustelun muiden väkivaltaa kokeneiden miesten kanssa. Vertaisten ajateltiin ymmärtävän miesten kokemusta, jolloin heidän kanssaan keskusteleminen olisi hyödyllistä väkivaltaa kokeneelle.

» Vertaistuki ehkä auttaisi. On siitä päästävä puhumaan. Minulla ei ollut kuin hakatun häpeä. Syö sielua. Ikuisesti, saatana!”

Miehen väkivallan kokemiseen liittyi tarinoissa häpeää ja käsittelemättömiä tunteita. Näiden vaikeiden tunteiden käsittelemiseen he ehdottivat vertaisryhmiä. Tunteiden näyttäminen ja käsitteleminen muualla katsottiin vaikeaksi, joten vertaisryhmät olisivat paitsi hyödyllisempiä, myös helpommin lähestyttäviä miehille.

» Väkivaltaan pitäisi puuttua jo nopeasti sen aiheuttua ei vasta vuosikymmenen tai jopa vuosikymmenten jälkeen. Väkivaltaa kokeneille miehille pitäisi luoda paineettomia keinoja vertaistukeen.”

MIESTEN ON OPETELTAVA SELVIÄMÄÄN VÄKIVALTAISESSA MAAILMASSA PAREMMIN

Viimeisenä ehdotuksena tulivat vastaukset, joissa miehiä yritettiin neuvoa valmistautumaan väkivaltaan. Ehdotukset perustuivat ajatukseen, ettei väkivaltakulttuuri tule muuttumaan ainakaan parempaan suuntaan. Tällaisessa maailmassa miesten kannattaa vastaajien mielestä valmistautua väkivaltaan. Nämäkin vastaukset voidaan jakaa kahteen kokonaisuuteen sen perusteella, mitä keinoja miehet esittivät: toiset neuvoivat keinoja väkivallan välttämiseen ja sen vaikutusten minimointiin, toiset taas neuvoivat vastaamaan väkivaltaan väkivallalla.

Väkivaltaisiin tilanteisiin kannattaa valmistautua

Vastaajamiehet antoivat myös käytännönläheisiä ohjeita nykyisten väkivaltakulttuurissa pärjäämiseen. Neuvoissa väkivallan uhriksi joutumisen välttäminen ei ollut aina mahdollista. Tällöin väkivaltaan turvautuminen saattoi olla myös tärkeä keino itseen kohdistuvan väkivallan välttämiseksi.

» Opettele puolustamaan itseäsi. Tässä tärkein on hallita tilanteesta pakeneminen. Puhejudo on tärkein asia mitä hallita.”

Jotta tilanteet eivät pääsisi näin pitkälle, miehet kehittivät opettelemaan taitoja, joilla havaita potentiaalisia väkivaltatilanteita, purkaa niitä ja päästä niistä pois. Opeteltavat taidot liittyivät niin henkiseen kuin fyysiseenkin valmiuteen, joita miesten tulisi harjoitella.

”**»** Väkiältä johtuu aina jostain tekijän pelkotilasta ja jos kykenen luomaan ympärilleni varman, turvallisen ja huolettoman ilmapiirin, ilman suuria ärsykyksiä. Väkiältä hakevat riidanhaastajatkin kokemusteni mukaan kokevat siinä määrin turvallisuuden tunnetta, etteivät tartu väkiältäan.”

Näissä harjoiteltavissa taidoissa miehet kuvasivat yhteiskuntaamme paikkana, jossa miesten on oltava valmiita väkivallan uhkaan ja tarkkailtava ympäristöään sen varalta. Ideaalitulanteessa miesten ei tarvitse jatkossa pelätä, mutta jos heidän maailmansa on nyt väkivaltainen, miehen tulee opetella luovimaan väkiältä välttäen, sitä varten itseään karaisten ja sen käyttöön valmistautuen.

”**»** Valmennan ammatikseni kamppailu-urheilua ja olen kilpaillut kehäkamppailulajeissa kansainvälisellä tasolla, joten suhtautumiseni fyysiseen konfliktiin poikkeaa merkittävästi keskiarvosta. Olen sitä mieltä, että kontaktilajien (ei välttämättä kamppailu) harjoittelu vähentää koettua väkivallan uhkaa ja antaa mahdollisuuden suhtautua siihen niin, ettei se aiheuta yhtä vakavia henkisiä seuraamuksia kuin ihmisellä, jolle väkivaltatilanne on ensimmäinen kerta, kun keho kolhiutuu ulkoisen tekijän vaikutuksesta.”

Väkivaltatilanteisiin henkisesti valmistautumisella ja kamppailulajien opettelemisella nähtiin henkisesti suojaavia vaikutuksia. Jos väkiältä koettaa vastustaa ja omaa valmiiksi harjoiteltuja toimintamalleja, väkiältä ei yllätä, eikä jätä niin pahoja henkisiä vammoja. Se, että valitsee itsensä puolustamisen fyysisesti, johtaisi näiden ehdotusten mukaan myös oman psyyken puolustamiseen.

”**»** On opeteltava lyömään takaisin ja pitämään puolensa. Tämä antaa mahdollisuuden käydä läpi kivulias kokemus, ja voittaa sen aiheuttama henkinen trauma. Kenelläkään ei ole oikeutta kävellä sinun ylitsesi ja kohdella sinua epäkunnioittavasti. Jos joku tekee niin, sinulla on kaikki oikeus puolustautua. Jos et tee niin, et pidä itseäsi minään. Jos teet niin, olet ainakin yrittänyt laittaa hanttiin, ja kunnioitat itseäsi miehenä ja ihmisenä.”

Yhteiskunta ei suojaa, joten on toimittava omilla ehdoilla

Viimeisenä ehdotusryhmänä olivat miesten ehdotukset, joissa katsottiin, ettei yhteiskunta aio muuttaa toimintatapojaan, joten miesten tulee astua sen sääntöjen ulkopuolelle. Osa ehdotuksista koski itsensä turruttamista huumeilla, filosofista nihilismistä tai äärimmäistä rassistista väkiältä. Päälinjana olivat kuitenkin ehdotukset, joiden mukaan muiden keinojen toimimattomuuden vuoksi miesten täytyy opetella vastaamaan väkiältä ja sen uhkaan väkivallalla.

”**»** Väkiältä lopettaa vittuilun, ja alistamisen!”

Kun miehet kohtaavat riittävästi väkiältä ja kokevat, ettei heitä ole suojattu siltä, heidän asenteensa ovat voineet alkaa kovettua. Väkivallan käyttö on ainoa keino, jolla äärimmäiseltä tuntuvassa tilanteessa saa enää puolustettua itseään. Tällöin väkivallan tekijä on enää pelkkä uhka, ei ihminen. Häntä kohtaan voidaan käyttää tarpeen vaatiessa äärimmäistäkin väkiältä.

”**»** Väkiältä on ja tulee olemaan aina mutta syyttömänä turpaansa saaminen on omalla kohdalla ollut katkeroittavaa ja se on väärin kenen tahansa kohdalla, olen myös joutunut puolustamaan itseäni voimalla enkä tunne mitään sääliä näissä tapauksissa.”

Näissä ehdotuksissaan miehet kehottivat käyttämään väkiältä välineenä, jolla oma turvallisuus kyetään takaamaan.

”**»** Lyö takaisin, lyö niin lujaa, ettei se kusipää enää nouse koskaan.”

Osalle miehistä aiemmat huonot kokemukset ja turvattomuus aiheuttivat piittaamattomuutta muiden ihmisten hyvinvoinnista, tai ainakin oman koskemattomuuden ensisijalle laittamisen. Mukana oli myös pohdintoja siitä, miten miesten tulisi varustautumisella ennaltaehkäistä väkivallan uhriksi joutumistaan.

”**»** Miehen täytyisi kantaa asetta päivittäin.”

”**»** Omistan myös isokaliiperisen puoliamatoin. Ampuma-asetta en kuitenkaan kannan mukana, mutta lyömäasetta kylläkin.”

Loppusanat

Miessakit ry:n asiakastyössä miehet ovat vuosien ajan nostaneet esiin niin kokemansa väkivallan kuin senkin, miten vaikeaa heidän on ollut saada apua väkivaltaan ja sen seurauksiin. Päätimme järjestää tämän kyselyn kerätäksemme tietoa siitä, millaista väkivaltaa miehet kokevat kodin ulkopuolella, miten se heihin vaikuttaa ja miksi apu ei vaikuta heitä saavuttavan.

Kun kyselystä ryhdyttiin tiedottamaan, se sai innostuneen vastaanoton. Sosiaalisessa mediassa miehet alkoivat keskustella väkivallasta ja jakaa kyselyä toisilleen. Lopulta kyselyyn vastasi yhteensä 1 957 väkivaltaa kokenutta miestä ja 127 heitä kohdannutta ammattilaista.

Vastauksissa miehet keskittyivät erityisesti kuvaamaan kokemaansa fyysistä väkivaltaa. Mukana oli myös merkittävästi tarinoita henkisestä ja seksuaalisesta väkivallasta sekä ryöstöjen kohteeksi joutumisesta.

Miehet kertovat, että he eivät ole saaneet apua kohtaamaansa väkivaltaan. Miehet nostivat vastauksissaan esiin kaksi keskeistä syytä avun tavoittamattomuuteen: miesten omat käsitykset estävät heitä hakemasta apua, ja kun he ovat sitä hakeneet, he eivät ole sitä saaneet.

Jo väkivallan kohteeksi joutuminen oli monille vastajille leimaavaa. Pettyneimpinä kokemastaan väkivallasta kertoivat kuitenkin ne miehet, joilla väkivallan kohteeksi joutumisen lisäksi oli kokemus yhteiskunnan suojan ulkopuolelle jäämisestä. Tämä vastaajajoukko toi esiin epäilynsä oikeusjärjestelmän toimivuudesta ja ihmisten yhdenvertaisuudesta sen edessä.

Lähteet

Danielsson, Peter & Näsi, Matti 2019, *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2018 - Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*, Katsauksia 35/2019, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki.

Danielsson, Petri 2019, *Rikollisuustilanne 2018*. Katsauksia 36/2019, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki.

Krug, Etienne G., Dahlberg, Linda L., Mercy, James A., Zwi, Anthony B. ja Lozano, Rafael (toim.) 2005, *Väkivalta ja terveys maailmassa, WHO:n raportti*, Jyväskylä.

Lehti, Martti 2019, *Henkirikoskatsaus 2018*. Katsauksia, Nro 34/2019, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki.

Miehet saadaan palveluiden pariin, kun heitä kohtaavat toimijat, erityisesti viranomaiset, toimivat johdonmukaisesti, jolloin miehet kokevat palveluiden olevan heitäkin suojaavia ja toimintaperiaatteiltaan yhdenvertaisia. Miesten tulee voida kokea olevansa yhteiskunnan arvostamia ja suojaamia. Mikäli väkivaltaa kokeneita miehiä ei kohdata ymmärryksellä, on olemassa riski, että kokija muuttuu tekijäksi. Suurin osa ihmisistä välttää väkivaltaa viimeiseen asti. Joidenkin ihmisten kohdalla koettu väkivalta, kokemus ulkopuolisuudesta ja kuulemattomuudesta voi johtaa omaan väkivaltaiseen käyttäytymiseen joko itseä tai muita kohtaan.

Miesten omat ehdotukset muodostivat selvän kuvan tarvittavista muutoksista, joihin on helppo yhtyä. Asenteiden miesten kokemaa väkivaltaa kohtaan on Suomessa muuttava ja miesten itseänsä on oltava tämän muutoksen keskiössä. Väkivallan vähentämisessä tärkeätä olisi myös puuttua siihen jo varhain kodeista, päiväkodeista ja kouluista alkaen.

Kyselyyn vastanneet väkivaltaa kokeneet miehet arvioivat myös, etteivät palvelut ole vastanneet heidän tarpeitaan. He arvioivat hyödylliseksi lisätä juuri heille suunnattuja anonyymeja palveluita, joissa ammattilaisten lisäksi myös vertaiskohtaamisella tulee olla sijansa.

Nämä ehdotukset tulisi kuulla ja ottaa huomioon väkivallan vähentämiseen tähtäävässä työssä.

Lehti, Martti 2008, *Ryöstörikoskatsaus 2007*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 83, Helsinki.

Heiskanen, Markku & Ruuskanen, Elina 2010, *Tuhansien iskujen maa - Miesten kokema väkivalta Suomessa*, Heuni Report series 66, Helsinki.

Peitsalo, Peter, Pekkola, Jussi & Sarlin Tommi 2017: *Vaiettu väkivalta – Miesten kokema väkivalta ja mahdollisuus avun saamiseen*. Miessakit Ry:n Raportteja 2017:1, Helsinki.

Suomen virallinen tilasto (SVT): *Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkojulkaisu]*. ISSN=2342-9151. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 11.6.2020]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/rpk/index.html>

Liite 1: Kyselyrunko

Tieto kerättiin sähköisesti ZEF-arviointikoneella tehdyllä kyselyllä. Arviointikoneen käyttö mahdollisti kysymyspatterin rakentamisen siten, että osaan kysymyksistä vastaaminen valitsi kyseiselle ryhmälle oman vastaamispolun. Esimerkiksi mikäli kyselyyn osallistunut henkilö ilmoitti vastaavansa väkivaltaa kokeneen miehen roolissa, häneltä kysyttiin hänen kokemaansa väkivaltaan liittyviä kysymyksiä. Jos vastaaja taas kertoi olevansa ammattiauttaja, hän vastasi työnäkökulmasta lyhyempään kysymyskokonaisuuteen.

Käytetyt kysymystyyppit:

- avoin kysymys: avokenttä, johon sai kirjoittaa vastauksensa
- jana: liukujana asteikolla 1–5
- monivalintakysymys: vastaajalla oli mahdollisuus valita useampi kuin yksi vastausvaihtoehto
- vaihtoehtokysymys: vastaaja pysyi valitsemaan vain yhden vastausvaihtoehdon
- moni- ja vaihtoehtokysymyksen kommenttikenttä: osassa moni- ja vaihtoehtokysymyksiä annettiin mahdollisuus kommentoida valittua vastausta tekstimuotoisesti
- vapaapalaute: kenttä, johon vastaaja saattoi kirjoittaa vastauksensa

Kartoitus miesten kokemasta väkivallasta julkisella paikalla

TIETOA KYSELYSTÄ (INFOTEKSTI):

Olet vastaamassa Miessakit ry:n kyselyyn miesten kokemasta väkivallasta julkisella paikalla kokemasta väkivallasta. Kyselyyn voi vastata riippumatta siitä, kenen tekemän väkivallan uhriksi on joutunut ja millaista väkivalta on ollut.

Kyselyyn vastataan nimettömästi ja se on suunnattu yli 18-vuotiaille.

Kerättyjä tietoja hyödynnetään Miessakit ry:n suunnittelussa, miesten auttamisessa, raportoinnissa sekä hankeviestinnässä.

Lisätietoja kyselystä antaa Miessakit ry:n kehittämis- ja koulutuspäällikkö Joonas Kekkonen; etunimi.sukunimi(at)miessakit.fi.

Lisätietoa Väkivaltaa kokeneet miehet -toiminnasta: vakivaltaa.kokeneet.miehet(at)miessakit.fi

TAUSTATIEDOT

Taustatiedot

1. Vastaajan suhde väkivaltaan (Vaihtoehtokysymys)

1. Väkivaltaa kokenut mies
2. Miesten väkivallasta tietävä asiantuntija

2. Ikäsi (Vaihtoehtokysymys)

1. 18-29
2. 30-39
3. 40-49
4. 50-62
5. 63-79
6. 80 tai enemmän

3. Työelämätilanteesi (Monivalintakysymys)

1. Lapsi/koululainen
2. Opiskelija
3. Palkansaaja
4. Yrittäjä
5. Työtön
6. Vanhempain-/hoitovapaalla
7. Eläkkeellä
8. Muu, mikä

VÄKIVALTA KOKENEIDEN MIESTEN KOKEMUS

(Osioon vastasivat vain vastaajat, jotka ilmoittivat olevansa väkivaltaa kokeneita miehiä)

Väkivaltaa kokeneiden miesten kokemus

1. Keiden taholta olet kokenut väkivaltaa julkisella paikalla? (Monivalintakysymys)

Voit valita useamman vaihtoehdon

1. Tuttava
2. Tuntematon
3. Asiakas
4. Viranomainen
5. Sukulainen
6. Seurustelukumppani
7. Joku muu, kuka?

2. Minkälaista koettu väkivalta on ollut? (Monivalintakysymys)

Voit valita useamman vaihtoehdon.

Lisää halutessasi vapaamuotoinen kuvaus.

1. Fyysistä
2. Henkistä
3. Seksuaalista
4. Taloudellista
5. Uskonnollista
6. En halua vastata
7. Muuta, mitä

3. Kirjoita omin sanoin väkivaltatilanteeseen/-tilanteisiin liittyvistä kokemuksista, tunteista tai ajatuksista. (Vapaapalaute)

Mikäli et halua vastata, jätä vastauskenttä tyhjäksi ja siirry suoraan seuraavaan kysymykseen.

4. Minkälaisia seurauksia väkivallasta aiheutui? (Monivalintakysymys)

Voit tarvittaessa valita useamman vaihtoehdon.

1. Ei seurauksia
2. Fyysinen vamma/jälki, minkäläinen
3. Unettomuutta
4. Päihteiden liikakäyttöä
5. Keskittymisvaikeuksia
6. Järkytystä
7. Itsevarmuuden heikkenemistä
8. Huolestuneisuutta
9. Kiinnostuksen puutetta
10. Masennusta
11. Vihaa
12. Pelkoa
13. Ahdistusta
14. Katkeruutta
15. Syyllisyyttä
16. Muuta, mitä
17. Taloudellisia ongelmia, mitä
18. En halua vastata

5. Onko sinulla ollut tarvetta keskustella väkivaltaan liittyvistä kokemuksista ammattilaisen kanssa? (Vaihtoehtokysymys)

1. Kyllä
2. Ei

6. Mikä mielestäsi on johtanut väkivaltaan, jota olet julkisella paikalla kohdannut? (Monivalintakysymys)

1. Riitely
2. Muiden loukkaava käytös
3. Kunnian puolustaminen
4. Tappeluun väliin meneminen
5. Tarve pelastaa joku
6. Päihteiden käyttö
7. Itsepuolustus
8. Oma taipumus haastaa riitaa
9. Muu, mikä?

7. Kuinka usein olet kokenut väkivaltaa julkisella paikalla? (Vaihtoehtokysymys)

1. Kerran elämässäni
2. Muutaman kerran
3. Kerran kymmenessä vuodessa
4. Kerran vuodessa
5. Muutamia kertoja vuodessa
6. Kuukausittain
7. Viikoittain

8. Kuinka usein sinua on uhattu väkivallalla julkisella paikalla? (Vaihtoehtokysymys)

1. Kerran elämässäni
2. Muutaman kerran
3. Kerran kymmenessä vuodessa
4. Kerran vuodessa
5. Muutamia kertoja vuodessa
6. Kuukausittain
7. Viikoittain

VÄKIVALLASTA PUHUMINEN

Väkivallasta puhuminen

1. Mistä väkivaltaa koskevista asioista olet kokenut tarvetta keskustella? (Monivalintakysymys)

Voit valita myös useamman vaihtoehdon.

1. Väkivaltaan johtaneista tapahtumista/syistä
2. Väkivaltatilanteesta
3. Väkivallan tuottamat fyysiset oireet ja vammat
4. Väkivallan tuottamat henkiset oireet
5. Väkivallan välttäminen
6. Aiempi väkivalta
7. Omat väkivaltaiset ajatukset
8. Lapsuudessa tai nuoruudessa koettu väkivalta
9. Muusta, mistä

2. Oletko puhunut tapahtuneesta jollekulle? (Vaihtoehtokysymys)

1. Kyllä, kenelle
2. En, kirjoita lyhyt perustelu

3. Onko sinulle tarjottu mahdollisuutta keskustella väkivaltatilanteesta? (Vaihtoehtokysymys)

1. Kyllä, kuka
2. Ei

4. Oletko tehnyt rikosilmoituksen poliisille kokemastasi väkivallasta? (Vaihtoehtokysymys)

1. Kyllä
2. En, miksi en

ASiantuntijoiden tarinat miesten kohtaamasta väkivallasta

(Osioon vastasivat vain vastaajat, jotka ilmoittivat olevansa miesten kokemasta väkivallasta tietäviä asiantuntijoita)

Asiantuntijoiden tarinat miesten kohtaamasta väkivallasta

- 1. Minkälaista väkivaltaa ammatillisesti kohtaamasi miehet kertovat kokeneensa? (Monivalintakysymys)**
Voit valita useamman vaihtoehdon. Lisää halutessasi vapaamuotoinen kuvaus.
 1. Fyysistä
 2. Henkistä
 3. Seksuaalista
 4. Taloudellista
 5. Uskonnollista
 6. En halua vastata
 7. Muuta, mitä
- 2. Mistä väkivaltaa koskevista asioista miehet ovat kokeneet tarvetta keskustella? (Monivalintakysymys)**
Voit valita myös useamman vaihtoehdon.
 1. Väkivaltaan johtaneista tapahtumista/syistä
 2. Väkivaltatilanteesta
 3. Väkivallan tuottamat fyysiset oireet ja vammat
 4. Väkivallan tuottamat henkiset oireet
 5. Väkivallan välttäminen
 6. Aiempi väkivalta
 7. Omat väkivaltaiset ajatukset
 8. Lapsuudessa tai nuoruudessa koettu väkivalta
 9. Muusta, mistä
- 3. Ovatko miehet tai heitä kohdanneet ammattilaiset tehneet rikosilmoituksen mieheen kohdistuneesta väkivallasta? (Vaihtoehtokysymys)**
 1. Kyllä
 2. Eivät, miksi eivät
- 4. Minkälaisia seurauksia väkivallasta aiheutui sitä kokeneelle? (Monivalintakysymys)**
Voit tarvittaessa valita useamman vaihtoehdon.
 1. Ei seurauksia
 2. Fyysinen vamma/jälki, minkälainen
 3. Unettomuutta
 4. Päihteiden liikakäyttöä
 5. Keskittymisvaikeuksia
 6. Järkytystä
 7. Itsevarmuuden heikkenemistä
 8. Huolestuneisuutta
 9. Kiinnostuksen puutetta
 10. Masennusta
 11. Vihaa
 12. Pelkoa
 13. Ahdistusta
 14. Katkeruutta
 15. Syyllisyyttä
 16. Muuta, mitä
 17. Taloudellisia ongelmia, mitä
 18. En halua vastata

- 5. Mitkä tekijät ovat ammatillisen kokemuksesi perusteella selviä esteitä miesten avun hakemiselle ja saamiselle? (Vapaapalaute)**

VAPAAPALAUTE

Vapaapalaute

1. Kysymyksiä miehistä ja avun hakemisesta
2. Miehet ja avun hakeminen (Infoteksti)
3. Väkivaltaan liittyvistä kokemuksista puhuminen toisen miehen kanssa on miehelle... (Jana)
4. Väkivaltaan liittyvistä kokemuksista puhuminen naiselle on miehelle... (Jana)
5. Väkivaltaan liittyvistä kokemuksista puhuminen ammattilaiselle on miehelle... (Jana)
6. Ammatillisen avun hakeminen väkivallan käsittelyyn on miehille tyypillisesti... (Jana)
7. Vertaistuen piiriin hakeutuminen väkivaltakokemuksen jälkeen on miehille tyypillisesti... (Jana)
8. Kirjaa ajatuksiasi, ideoitasi ja ehdotuksia väkivaltaa kokeneiden miesten auttamiseksi (Vapaapalaute)

MIESSAKIT RY pitää huolta miesten elämää tukevien yksilöllisten, yhteisöllisten ja yhteiskunnallisten rakenteiden vahvistamisesta parantaakseen miesten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Normaalia väkivaltaa – miehet väkivallan kokijoina

on raportti miesten kodin ulkopuolella kohtaamasta väkivallasta. Raporttia varten järjestettävään kyselyyn vastasi 1 957 väkivaltaa kokenutta miestä ja 127 heitä kohdannutta ammattilaista.

Kyselyyn vastanneet miehet kertovat niin kohtaamastaan väkivallasta kuin avunsaamisen vaikeudesta. Miesten kokemukset saivat heidät esittämään kritiikkiä viranomaisten kohtuuttomuudesta, lapsuudesta alkaneesta yhteiskunnan suojan puutteesta, miesten keskinäisestä väkivaltakulttuurista ja auttajien piittaamattomuudesta.

Miehet myös esittävät useita kehitysehdotuksia, joiden myötä väkivaltaa kokeneiden miesten tilanne paranisi. Miesten kokemaan väkivaltaan tulisi suhtautua yhdenvertaisesti väkivaltailmiön osana ja miehille suunnattuja auttamispalveluja tulisi kehittää miehiä nykyistä paremmin auttaviksi.

Miessakit ry on kansalaisjärjestö, joka toiminnassaan keskittyy miesten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseen pitkäjänteisesti miesten yhteisvastuuta ja keskinäisen auttamisen rakenteita kehittäen. Tämän raportin tarkoituksena on tuottaa tietoa miesten väkivaltakokemuksista ja avun hakemisesta, jotta miesten tekemää väkivaltaa voitaisiin vähentää ja sitä kokeneita auttaa parhaalla mahdollisella tavalla.

Väkivaltaa Kokeneet Miehet -toiminta on vuodesta 2016 tarjonnut miehille mahdollisuuden käsitellä paitsi omaa väkivaltakokemustaan myös mieheyttään. Palvelu tarjoaa miehille mahdollisuuden yksilötyöskentelyyn ja ohjattuun vertaisryhmätoimintaan. Kynnys avun piiriin tulemisessa voi tuntua korkealta, mutta se kannattaa ylittää. Apu on luottamuksellista ja maksutonta.

Aikaisemmin Miessakit ry on julkaissut selvityksen Vaiettu väkivalta – miesten kokema väkivalta sekä mahdollisuus avun hakemiseen ja saamiseen (2017). Tuossa kyselyssä painottuivat miesten parisuhteessa kokema väkivalta ja sen miehille tuottamat seuraukset.

